

EESTI

35_s

PORDILEHT

Nr. 10

OKTOOBER

1939

EESTIMAA ÕLIKONSORTSIUM

I BENSIINIVABRIK EESTIS

BALTOLIN — bensiin
TRAKTOLIN-traktoriküte

Kütteõli

Immutusõli

Tolmuõli

Gaasõli

Bituumen

Diiselõli

Tehas: Sillamäe, tel. 22

Kontor: Tallinn, V. Karja 1/4. Tel. 465-07

*E. Spordilehe käesoleva num-
ri kaanel on toodud junioride
start Eesti 7. suursõidul.*

EESTI SPORDILEHT

SPORDITEADUSLIK KUUKIRI

20. AASTAKÄIK

Nr. 10

OKTOOBER

1939

Eesti Spordileht ilmub Eesti Spordi Keskliidu väljaandel
iga kuu 5. päeval. **Toimetus ja talitus:** Tallinn, Harju 48-6.
Tel. 444-28. Talitus avatud iga äripäev kl. 9—3.

TELLIMISHIND: aastaks 4 krooni, 1/2 a. 2 kr., 1/4 a. 1 kr.

Välismaale aastaks 6 krooni, 1/2 a. 3 kr., 1/4 a. 1 kr. 50 snt.

Tellimiste vastuvõtm. talituses, kõigis postkontorites ja ajakirjanduse kontorites

Üksiknumber 35 senti.

Toimetaja: **AADU ADARI.**

Rahulikult edasi

U le kuu aja on arenenud sõjaline tegevus Kesk-Euroopas, ja kas tal pärast nimetatud kestust on oodata lõppu, selle mõistamine ei kuulu E. Spordilehe kompetentsi. Küll aga võime teha kokkuvõtteid, kui võrd senine sõjaline tegevus on mõjutanud maailma spordiliikumist.

Tundub, et esimesest sõjaärevusest on kõikjal üle saadud ja on hakatud külmalt kalkuleerima, kuidas spordis edasi talitada järgnevat poliitiliste ja sõjaliste sündmuste kujunemisel nii või teisiti. Sõja esimestel nädalatel oli väga silmapaistev igasuguste varem kokkulepitud võistluste edasilükkamise või ärajätmise lahv. Neid järgneb nüüdki, kuid tagasihoidlikumal määral või siis juba teatud sihilikkusega. Viimase suhtes on iseloomustav näiteks Rootsi poksiiliidu samm, millega öeldi üles maavõistlused Saksaga ja Inglise kui sõdivate riikidega. Samal ajal aga Saksa, kuigi ta on sõdiv riik, kõigi sümptomide järgi kavatseb jätkata spordiläbikäimist nendega, kes selleks soovi avaldavad ja kellega see on võimalik. Selle tõenduseks olgu kas või Saksa-Ungari jalgpallimaavõistlus viimasel kuuvahetusel, samuti Ostmark-Ungari kohtamine samasugusel areenil. Eestilegi on Saksa vastavad spordiametid avaldanud, et kokkulepitud maavõistluste tähtpäevadest tahetakse kinni pidada, mis pärast on vägagi lähedane tõenäolisusele poksimaaavõistluse pidamine detsembris ja maadluses jaanuaris (mõlemad toimuvad Tallinnas).

Üldse on Saksamaa spordis märkida, et kuigi ka seal jäeti esimestel sõjanädalatel massiliselt võistlusi pidamata, tekkis murrang pärast Poola vallutamist, millega nn. idaruumis tekkis kindlam tunne ja surus kogu sõjaraskuse läänirindele. Saksa riigispordijuht on annud korralduse tööd jätkata kõigil spordirindel. Selle järgi ka talitatakse ning selle esimeseks suuremaks tulemuseks oli ülalnimetatud Saksa-Ungari maavõistluse korraldamine. Saksa „Kraftsport“ kirjutab: „Saksa sport on momendil raskelgi ajal näidanud end eluvõimsana. Igal pool rühitakse ja liigu-

takse edasi, moodustatakse treeningkondi ja kõlab hüüd noorte tugevaks kasvatamisele. Kesk sõda saatsime oma valitud „11“ Budapesti. Kuigi meie kaotasime, näitasime tublit vastupanu. Võidule ei saanudki me loota, sest madjarid olid kesk meistrivõistlusi heas vormis, meie meeskonnal aga puudus vajaline kehaline konditsioon. Kavatses kahekordne maavõistlus maadluses Rootsiga jääb küll vist ära, kuna vastavad võistlusruumid ei ole vabad, küll aga tulevad pidamisele maadlusmaavõistlused Itaaliaga ja Ungariga. Meie ei kahtle selles, et suudame koostada väljapaistvad meeskonnad.“ Lühidalt: Saksa püüab jätkata nii palju kui on võimalik sporditegevuses endist rada.

Skandinaavias aga näib tugevnevat põhimõte loobuda spordiläbikäimisest sõdivate riikidega, kuigi võistluste korraldamise võimalus nendega pole täiel määral välja lülitatud. Seevastu otsitakse seal teid rohkemate võistluste korraldamiseks neutraalsete riikidega. Mõlemad põhjused kokku ongi Rootsi maadlusliidu viinud kavatsusele korraldada kolmikturniiri Rootsi, Soome ja Eesti osavõtul. Sellele võib järgneda analoogilisi ettepanekuid ka teistel spordialadel. Läti spordiorganisatsioonide komitee on otsustanud suunata läbikäimise neutraalsete riikide poole ning on teinud koguni korralduse, et liituda ja seltside kirjavahetus välismaaga peab toimuma komitee kontrolli all. Eesti seevastu pole teinud mingisugust vahet riikide vahel ja jätkab sidemeid kõigiga, kellega võimalik. Ei olegi mingisugust tarvidust teisiti talitada.

Helsingi olümpia ettevalmistustööd jätkatakse praegu pidevalt. Esialgne kartus, mille järgi taheti tööd katkestada, on vaibunud, kuna ta osutus ülespuhutuks ja igal juhul vähemalt enneaegseks. Rahvusvahelise olümpiakomitee (IOK) abiesimees rootslane Edström on olnud poolt avaldanud seoses olümpiamängude korraldamisega spordiajakirjanikkudele järgmist: „Kuna Soome on praeguses Euroopa konfliktis jäänud neutraalseks, ei ole mingisugust põhjust

PILDIMÄLSTUSI 2. EESTI MÄNGUDELT. Sõjavägede ülemjuhataja kindral J. Laidoner saabub staadionile mängusid avama. Teda võtavad vastu EM juhid K. Terras, A. Anderkopp, V. Prii ja G. Kalkun.

rääkida 1940. a. olümpiamängude vahelejätmisest. Soome korraldab mängud igal juhul ja ütleb kõigile südamlikult tere tulemast, kes osa võtta soovivad.“

Soomlased omalt poolt on veelgi kindlamad mängude korraldamises ja nende õnnestumises. Mõistagi ei saa nad praegu kindlad olla, et just kõik riigid startivad, kuid see ei segagi mängude pidamist. Pealegi on USA juba nüüd deklareerinud, et ta võtab osa olümpiamängudest, olgugi, et tal Helsingi sõiduks tuleks läbida Hiina ja Vene. Ka kõigis teistes riikides jatkub olümpia-ettevalmistus.

Soomlased märgivad, et peagu kõigi varemgi korraldatud olümpiamängude puhul on ikka olnud sõjalist tegevust, olgugi et kitsamates piirides ja alati mitte paljusid rahvaid haarav. Nii oli Pariisi olümpiamängude puhul 1900 buuride sõda Lõuna-Aafrikas, kuid selle üks peaosalisi, Inglismaa, võttis mängudest osa. St. Louis' olümpiamängude paiku 1904 puhkes Vene-Jaapani sõda. Londoni ja Stokholmi olümpiamängude aastad, s. t. 1908 ja 1912, olid õnnelikul kombel sõdadest vabad, kuid suuri rahutusi võis siiski märkida. Antwerpeni olümpiamängude ajal 1920 polnud Ida-Euroopa veel rahunenud ja Poolal oli tegemist venelaste tagasitõrjumisega. Pariisi 1924 olümpia ajal oli enam-vähem rahulik olukord. Amsterdami 1928 olümpia järel oli kokkupõrkeid Vene ja Hiina vahel ja Los Angelesi mängude kannul algas sõda Gran Chaco pärast. Berliini 1936 olümpia puhul oli hoos Hispaania kodusõda ja Euroopa üldine olukord oli pinev ka teisiti.

Sõjad on inimkonna elus kahjuks vältimatud. Kui lasta ka muud elu nendest segada, siis ei saaks midagi korda saata. Kõike kokku võttes Soome ei taha kuidagi loobuda olümpiamängude korraldamisest, pealegi kui ta on ettevalmistustöödega teinud suuri kulutusi ja tahab „omad“ tagasi saada.

Ei ole mõtet ajast ette rutata ja tunda kahuhirmu, kui veel praegugi on mõeldav rahu sõlmimine sõdivate riikide vahel. See võib tulla üleöö nagu rida teisigi sündmusi viimasel kuul, mis saabusid suurte pommiüllatustena.

Meie sportlaskond peab samuti säilitama tasakaalukat meelt ja jätkama tööd endises vaimus. Iga üksiku sportlase otsene kohus on jätkata treeningut ning olümpia-ettevalmistust, sest usk Helsingi olümpiamängude korraldamisse on kindel. Kuigi neist võib-olla jääb osa riike kõrvale, mis oleks küll kahjuks olümpiaideele, siis see ei tohiks mingil kombel riivata meie olümpia-ettevalmistust ja iga üksiku sportlase edasirühkimise tahet.

A. ADARI.

Pärast meie rahvusmeeskonna ebaõnnestunud mängu Läti, Soome ja Leedu vastu avaldati mitmel pool küll ajakirjanduses, küll seltside ja tegelaste ringkonnas väga halvustavat meie meeskonna mängutaktika kohta. Imelik on aga see, miks need samad ringkonnad või isikud, kes kaotuste puhul pahameelt avaldasid meil tarvilusel oleva mängutaktika üle, seda ei teinud meie võitude (Stokholmi AJK, Ungari Kispesti) ega Saksa vastu mängitud hea mängu puhul.

Tõsi, ega võitja üle kohut mõisteta.

Nagu sõltuksid meie kaotused peamiselt sellest, nagu poleks leitud mängijate materjalile õiget taktikalist rakendust, ei taha kuidagi tõele vastata. Viga tuleb mujalt otsida. Elame aegadel, kus vanemad mängijad näitavad väikest tagasiminekut ja noored pole veel oma parema vormini jõudnud. Ülemineku-aegadel ei saavutata mujalgi maailmas kuigi nimetamisväärsed tulemused (Austria pärast wunderteami aegu.)

Selle selgitamiseks, mida nõuab üks või teine mängusüsteem, -taktika, mida nõuab „vana“ süsteem, mille järgi mängisime varem, ja „uus“, mille järgi mängitakse praegu, peatun pikemalt alljärgnevalt.

Kõigepealt tuleks selgitada, mida mõistetakse jalgpallimängu taktika all üldse.

Taktika jaguneb kahte eri ossa: esiteks — üksikmängija taktikalised nõuded-teadmised, ja teiseks — kogu meeskonna taktika ehk mänguviis — süsteem.

Peatun ainult viimase juures.

Meeskonna taktika all mõistetakse mänguviisi, mängukavalust, ratsionaalset tööjaotust üksikute mängijate ja eriliinide vahel, mille abil meeskond võitu taotleb või end kaitses mängu eri olukordadel.

Taktika on ainult abinõu kergema vaevaga võimalikult rohkema saavutamiseks. Meeskonna edukas esinemine ei sõltu kunagi üksnes sellest, missugust taktikat meeskond tarvitab mängus. Edu saavutatakse eeskätt ikka meeskonna võimete ja mänguinnu + taktika kaasabil. Olgu selgituseks öeldud, et meeskonna võimed koosnevad iga üksikmängija füüsilistest võimetest, tehnilisest oskusest, võistlusvaimust ja taktilistest teadmistest. Peale selle sõltub võit või kaotus veel õnnetegurist.

Jalgpall pühitseb lähemas tulevikus 100 aasta juubelit. See on pikk aeg, mille kestel mäng on arenenud üksikmängust või tema algaastail tarvilusel olnud huupi tagumisest peene konstruksiooniga meeskonnamänguks.

Aegamööda tekkisid teatud meeste asetamised ehk formatsioonid. Üsna vanasti oli meeskonna asetuse järgmine: väravavaht, üks kaitsja, üks poolkaitsja ja kaheksa tormajat. Hiljem leiti, et tagaliine peab siiski tugevdama, mispärast ühele kaitsjale toodi teine kõrvale ja kõvendati ka poolkaitset ühe mehe võrra. Nii saadi meeskonnaasetuseks: väravavaht, kaks kaitsjat, kaks poolkaitsjat ja kuus ajajat. Veel hiljem omandas meeskond sellise asetuse, mida tunneme „vana“ taktika nime all, s. o. Kesk-Euroopa mänguviis. (Tegelikult on kõik mänguviisid inglaste ja schotlaste leiutatud ja nemad on seda üle kogu maailma leitanud.)

Ulesrivistumine ja üldised nõuded „vana“ taktika juures on järgmised:

Viis tormajat, kes asetuvad W-formatsioonis — ääred ja keskormaja eespool, esimesed neist tagapool, s. t. lähemal oma väravale. Kolm poolkaitsjat — keskpoolkaitsja hästi liikuv, kes moodustab rünnaku südame, liikudes kõikjale tormajatega sideme pidamiseks, kaitsemängus aga kattes vastaste keskormajat, äärepoolkaitsjad katavad vastase ääri nii keskväljal

jalgpallitaktikast

kui ka oma väravaesisel, kaitsemängul, kuid segades keskvälja-mängus ka vastase sisemisi ja toetades oma edurivi rünnakul. See poolkaitsja, kumma tiivaga rünnak toimus, läks alati kaasa vastaspoolele, kuna teine jäi üllatuste vältimiseks tahapoole. Kaitsjad mängisid tagapool üksteisele lähedal ja neil tuli aktiivse astuda, kui mäng rullus oma värava all. Nemed olid need, kes kõikjale oma abi pakkusid palli ära-saatmiseks värava alt, kuid peamiselt tuli neil katta vastase sisemisi.

Siin oli sisemistel suur töö teha: abistada oma mehi kaitsmisel ja jõuda õigeaegselt rünnakule.

Selle süsteemi arenes nõndanimetatud „koti-kaitse“ ehk seitsme mehe kaitse süsteem, mis nõudis, et sisemised peavad katma oma värava all vastase sisemisi, kuna kaks kaitsjat mängivad tagapool oma poolkaitsja liini „lisamehi“ või abistajaid, kes appi tõttavad sinna, kus seda kõige rohkem vajatakse.

Seda n.-n. „kotisüsteemi“ mängisid omal ajal rootslased, kes nüüd on üle läinud inglise kolme-kaitsja-mängule. Lätlased on aga sellele süsteemile truus jäänud. See on tingitud nende mängijate puht füüsilistest võimetust, ja ei saa öelda, et nad selle süsteemiga oleksid halvasti esinenud.

Kui meie Riias 3:3-viigi mängisime, avaldas üks meie omaaegseid mängijaid ja jalgpallitegelasi, et meie peaksime üle minema „Rootsi taktikale“. Minu teada aga rootslased mängivad praegu sama taktikat, mida meiega. Kõll rootslasedki vist leidsid, et „uus“ ehk „inglise“ taktika on parem kui „vana“, mida meile lahkelt soovitatakse. Kui aga arvatakse, et „vana“ taktika, mida rootslased omal ajal harrastasid, meid rohkem võidule viiks, siis tahan mina sellele vastu vaielda.

Rootslased on võitnud meid, kuid mitte sellepärast, et nende mängusüsteem seda võimaldas, vaid nende meeskonna võimed on neid võidule viinud. Kui meie tulevikus rootslastega mängides kaotame või võidame, siis ikkagi mitte taktikast, vaid meeskonna võimetest sõltuvalt.

Praegusel ajal mängivad Kesk-Euroopa kuulsamad jalgpallimaad n.-n. itaalia-taktikat, mis on oma iseloomult väga lähedal inglise kolme-kaitsja-mängule, selle väikese erinevusega, et üks kaitsjatest katab vastaste ääre, teine vastaste kesk-tormaja, ja üks ääre-poolkaitsja vastaste teise ääre ning keskpoolkaitsja ja teine ääre-poolkaitsja sisetormajaid. Ka sellel süsteemil on kolm kaitsjat ja kaks poolkaitsjat, kuid sellest ei peeta nii raudselt kinni kui inglise süsteemi juures ja tekivad unustamised, mis võivad saada saatuslikeks. Peale itaallaste mängivad seda süsteemi veel ungarlased, austerlased jne.

Kui 1930. aastal Inglismaal levines uus mängu-taktika, mida nimetati kolme-kaitsja-taktikaks, leidis see otsekohe suurt poolehoidu peagu kõikjal Euroopas ja mujal maailmas. See ei olnud mitte päris uus idee, sest kolme-kaitsja-mängu tunti Inglismaal juba 1890. aastate paiku, kuid temal puudus sellal väljatöötamise peensus, mis tal on nüüd. Selle süsteemi viimistlejaiks ja tarvitusele võtjaks ei olnud keegi muu kui Arsenal ja Inglismaa kõigi aegade kuulsaim manager Herbert Chapman ja tema lähedasemad kaastöölised Alec James ja Eddy Hapgood, kuulsamate nimedega jalgpallimängijad Inglismaal.

Milles seisab siis kolme-kaitsja-süsteemi erinevus võrreldes vanaga?

1. Vastaste mängu pidurdamine selle algeos, palli äravõtmise juba siis, kui vastased rünnakut alustavad.

2. Kiirelt vastaseid rünnata ja valmistada neile ootamatuid üllatusi seitsme mängija poolt läbiviidud

pealetungi kaudu. Kaks ääre-poolkaitsjat toetavad pidevalt iga rünnaku üritust.

3. Vastasmeeskonna kardetavaim mees — kesk-tormaja — on alaliselt kaetud teda valvavast kesk-poolkaitsjast, ääri katavad kaitsjad ja sisemised kaetakse ääre-poolkaitsjate poolt. Niisiis: mees-mehe-kaitse.

Selle süsteemi rakendamisel on teatud võti, ilma milleta tekib alatisi arusaamatusi, mis sageli võivad lõppeda väravaga. „Võti“ seisab selles, et pallist kaugemal viibiv kaitsja ei kata mitte oma meest — äärt, vaid jätab selle kui kaugema ja vähem kardetavas positsioonis oleva mehe katmata, hoides end kesk-poolkaitsja läheduses valve ja varitsemise positsiooni „lisamehena“, et siit appi tõtata keskele ja isegi teisele äärele (iseenesest raske kohustus), kui palli seal poolt mängitakse. Samal ajal peab kaitsja ees mängiv poolkaitsja kaht meest silmas pidama seni, kuni oma sisemine appi tuleb kaitsele.

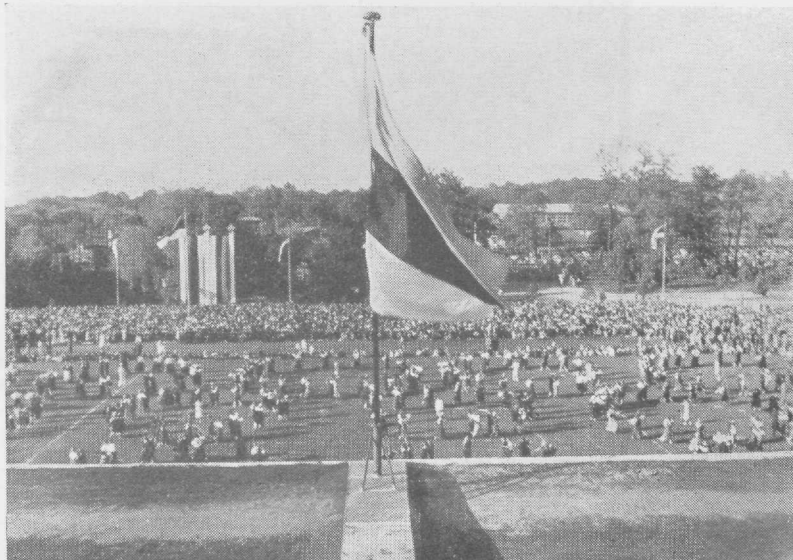
Kolme-kaitsja-mäng muutis üksikute mängupositsioonide eri ülesandeid, tegi töö eriliinide vahel enam võrdsemaks, võttis keskpoolkaitsjalt tema suurest töökoormast rünnaku osa ja jagas selle kahe ääre poolkaitsja vahel võrdselt. Edasi pani ta keskpoolkaitsjale suuremad kaitsekohustused. Selle vastu kahel ääre-poolkaitsjal tuleb tegelda tormaja ülesannetega ja toetada oma tormajaid võimalikult igal rünnakul. Ka kaitsetöö on palju muutunud. Et neile pandud ülesandeid täita, peavad nad piinlikult järgnema oma ees-meeskonna meestele suuri vahesid jätmata.

Mõlemad kaitsjad peavad keskvälja-mängu puhul katma vastase ääri. Viimased omakorda, et kaitset lahti saada ja endale vabamaid mänguvõimalusi soetada, liiguvad siia-sinna, kord sügavamale oma poolele, et kaitset kaasa meelitada, kord kiire spurdiga keskvälja poole sisse, kord äärejoont mööda vastase väravale ligemale, et kaitsjail katmist raskendada. Kaitse peab hea liikumise ja hea strateegiaga alati neist olukorrist püüdma võitjana välja tulla. Selleks aitab hea arusaamine, üksteise mõistmine ja õige tööjaotus oma kõrval- ja eesmärgijatega.

Sageli mainitakse, et kolme-kaitsja-mäng on peamiselt kaitsemäng ja annab rünnakuks liig vähe toetust. See ei ole õige. Kui mängijad on neile pandud kohustusi õieti ja õigeaegselt täitnud, on ka rünnak hästi läbiviidav.

Tormajate liinil on tulnud muuta oma mänguviisi, et läbi murda kaitseliinist, mida kolme-kaitsja-mäng ette seab. Ääred peavad liikuma ääri mööda mitte nii palju kui „vana“ süsteemi juures, vaid jooksma

PILDIMÄLESTUSI 2. EESTI MÄNGUDELT. Rahvantsijate massiesinemine mängude lõpp-päeval.

Kalma-saun

neljap. 11—10
reed. }
laup. } 11—11

Õpilaste piletid ainult neljapäeviti

tugevalt sisse, eriti kuj pall on oma teise ääre käes, kiirelt ja üllatavalt palle väravale saatma, mida teine äär tsenderdab. Sisemised olgu suure liikuvusega, ilma milleta nad kuidagi oma tööga ei saa tulla toime. Kui tahetakse vastaspoolkaitsja katmisest lahti saada, peab vahetpidamata püüdma rajada tühimikke. Milgi juhul ei tohi vastase poolkaitsjail mängida lasta, vaid püüda neid segada.

Sisemisil tuleb abistada samuti kui „vana“ süsteemi juures — segada vastase tormajaid ja katta teatud olukorral vastasmeeskonna sisemisi (Tiivarünak ja oudi sissevise.)

Keskormajal peab olema lõpmata palju ürituse võimet ja tühimata, et aina jälgivast poolkaitsjast kuidagi lahti saada või teda mõne kavalusega petta.

Kokku võttes võib öelda, et kolme-kaitsja-mäng nõuab kaht suurepärase võimetega sisemist, võimast keskormajat, kiireid ääri; tugevat ja suurekasvulist keskpoolkaitsjat, kaht äärepoolkaitsjat, kellel peab olema häid tormaja kui ka kaitsemängu eeldusi. Kaitsjalt nõuab see süsteem suurt kiirust, tugevust, head vastupidavust, arusaamist-etteaimamist, et vastase mängu õigeaegselt pidurdada.

Kui nüüd vaadelda meie mängijate materjali ja selle järgi otsustada, kas meie saame endi meeskonna koostada nii, nagu üldised nõuded ette kirjutavad, siis pean otsekoheselt ütleva, et meil on raskusi olnud ja on veelgi, ükskõik millist mängusüsteemi me ka ei mängiks. (Vana taktika juures on raskused veel suuremad.) Kõik süsteemid ilma erandita nõuavad suurte võimetega mängijaid, et rahvusvahelisel areenil edu saavutada. Erinevus ühel või teisel süsteemil on selles, kuidas nad rakendumist nõuavad ja millisel see töö üksikute liikide ja positsioonide vahel on jaotatud, kuidas seda teatava mängijate materjaliga saab teha. Et kolme-kaitsja-mäng jagab töö ratsionaalsemalt kui „vana“, siis ei saa olla kahtlust, et meil tuleb ikka selle taktika juure jääda, seda vastavalt endi

nooremaile mängijaile selgitama ja sügavamale sisse juurduda laskma.

Vaatame nüüd, millised olid põhjused. Mispärast meie läksime üle kolme-kaitsja-mängule, kust saime selleks tõuke ja millist kasu või kahju oleme seeläbi saanud.

Kui Eesti rahvusmeeskond 1935. a. Stettinis võistles Saksa vastu ja seal 0:5 kaotas, milline kaotus võinuks olla veelgi suurem, ilmnes meile, et oma vana mänguviisi ei suuda me avaldada mingit vastupanu. Saksa mängis oma teise garnituuriga meie vastu ja nad mängisid puhast kolme-kaitsja-mängu. See oli esimene kord, kus Eesti jalgpallimeestel oli juhust näha ja tunda saada selle taktika mõju oma nahal. Meie leidsime selles süsteemis endi mängu võimetele ja iseloomule palju sobivamat mänguviisi, mispärast hakkasime seda kasutama.

Esimesena võttis kolme-kaitsja-mängu tarvitusele I S. Estonia. Siis S. S. Kalev. kellele järgnesid Esta, TJK j. t. Rahvusmeeskond hakkas selle süsteemi järgi mängima 1936. a. lõpu poole ja puhtal kujul alles 1937. a.

Kogu Eesti jalgpalli harrastavad organisatsioonid peagu erandita on nüüd kõik üle läinud sellele süsteemile ja meie oleme jõudnud nii kaugel, et kogu riigis mängitakse üht süsteemi.

Kolme-kaitsja-taktika tarvitusele võtmisega oli meil ka edu. 1937. a. võitsime Rumeenia, kaks korda Leedu, Soome ja mängisime Saksaga Königsbergis 1:4. Samuti tulime möödunud aastal Balti meistriks. Ka sel aastal algasime edukalt, kuid kaks viimast maavõistlust rikkusid asja: kaotused Soomele 2:4 ja Leedule 0:1.

Kaotust Leedule ei saa milgi tingimusel ajada mingisuguseks taktika süüks, vaid vastase alahindamine ja üksikute mängijate nõrk endadistsipliin olid need, mis töid kaotuse.

Siinkohal ei saa nimetamata jätta seda, et leedulased olid oma uue treeneri juhtimisel ka läinud üle mees-mehe-kaitssele ja pakkusid meie edurivile väga tugevat vastupanu, mis oligi nende võidu pandiks.

Kui vaadelda meie lähedasi naabreid ja võrrelda nende maavõistluste tulemusi meie omadega, siis soomlastest jääme maha selle poolest, et neil on võit meie üle ja hea partii Itaalia vastu. Kuid nad on saanud suuri kaotusi — Rootsil 1:5, Daanil 0:5 ja 1:8 ning Lätil 0:3. Samuti pole paremini käinud lätlaste käsi: kaotused Rumeenialt ja Bulgaarialt, viik Eestiga Riias ja lõpuks võit Soome üle. Leedulased on pidanud ainult ühe maavõistluse (meie vastu) ja võitsid selle päris jhuslikult.

Niisiis ei ole ka meil põhjust meeletult midagi muuta või ei tea kust abi paluma minna, vaid tuleb töötada, arendada nooremaid, neid koolitada ja neile püüda sisendada seda spordimehelikku vaimu, mis vanadel puudub või millest kinni ei taheta pidada. Igal juhul peame jääma praegu kasutamisel oleva mängusüsteemi juure.

K. A. RÜTMAN

Maailma kergejõustiku-peeel

Norralased on tänavu püstitanud kaks uut eurooparekordi: Kaas ületas teivashüppes 4.27 ja Kare Ström saavutas kolmikhüppes 15.82. Mõlema eurooparekordi puhul oli üheks tunnistajaks Charles Hoff, Euroopa esimene suure formaadiga teivashüppaja. Õpilane ületas õpetaja, — võib ütelda teivashüppe rekordi sünni puhul, sest Hoff oli see, kes treeneris ja ergutas Kaasi. Juba hooaja alul lausub Hoff, et Kaas on tulevikumees, ja kuna tema areng on olnud väga kiire, siis võib loota temast suurt konkurenti ameeriklastele ja jaapanlastele. 4.27 hüppas Kaas Rootsi-Norra maavõistlusel Oslos.

Peab märkima, et Kaasi tagajärg ei ole siiski n.-ü. absoluutne eurooparekord. Temast rohkem, nimelt 4.30, on hüpanud Nõukogude Vene sportlane Ozolin. Kuid seegi pole kõrgeim tipp, mida eurooplased kunagi on saavutanud. Pärast, kui Hoff tunnistati võistluskõlbmatuks, hüppas ta demonstratsioonivõistlusel 4.32. Nii siis: Ch. Hoff on edasi Euroopa kõigi aegade parim teivashüppaja.

Kolmikhüppe eurooparekord Kare Strömil tuli suure üllatusena. Paar kuud tagasi märkisime, et eurooparekordi on enda nimele saanud Onni Rajasaari, kes hüppas 15,52, mis oli 4 sm võrra parem kaasmaalase Ville Tuulosi rekordist. Ström oli küll korduvalt hüpanud eurooparekordi lähedale, kuid seda veel mitte ületanud. 15.82 tuli 16. septembril. Umbes nädal hiljem startis ta Rootsi-Norra maavõistlusel. „Kas ta rikub nüüd 16 m piiri?“ — küsiti enne seda temalt. „Heal juhul võib tulla 16.30,“ oli vastus, „kuid jalg pole parima tervise juures.“ Kaugushüppes pööras ta oma jalga veelgi ning kolmikhüppes ei suutnud ta rohkem kui 14.69, millega jäi neljandaks, kuna ala võitjaks tuli 15.04-ga kaasmaalane Haugland.

Strömi eurooparekord on maailma kõigi aegade teine tulemus, kuid täpselt nüsama palju on hüpanud ka jaapanlane Ojima. Ström on 180 sm pikk, kuid kaalub ainult 54 kg! Aastaid on tal turjal 24.

Maailma kõigi aegade parimad teivashüppe tulemused on järgmised:

16.00	Tajima, Jaapan
15.82	Ojima, Jaapan
15.82	Ström, Norra
15.77	Metcalfe, Austraalia
15.72	Nambu, Jaapan
15.72	Miller, Austraalia
15.63	Kin, Jaapan
15.55	Oda, Jaapan
15,52,5	D. Ahearne, USA
15,25,5	Winter, Austraalia
15.52	Brunetto, Argentiina
15.52	Rajasaari, Soome
15.48	Tuulos, Soome
15.48	Peters, Holland

Tuule toetusel on Ahearne hüpanud 15.70, soomlane Ilovaara 15.62 ja V. Tuulos 15.70.

Kergejõustiku hooaega võib seks korraks lugeda lõpenuks. Igal juhul on liig vähe lootusi uute maailmarekordide sünniks. Sellepärast võime asuda kokkuvõtete tegemisele, milles meid eeskätt peaks huvitama uus maailmarekordide tabel. Ametlikult kinnitatakse uued maailmarekordid, ka läinud-aastased, alles Helsingi olümpiamängude ajal peetaval IAAF-i kongressil, kuid lootuses, et uute rekordide kinnitamiseks pole takistusi, avaldame nende tabeli kujul, millise ta õieti peaks saama:

100 m	10,2	Jesse Owens, USA	1936
200 m	20,3	Jesse, Owens, USA	1935
300 m	33,2	Charles Paddock, USA	1921
400 m	46,0	Rudolf Harbig, Saksa	1939

800 m	1.46,6	Rudolf Harbig, Saksa	1939
1000 m	2.23,6	Jules Ladoumègue, Prantsuse	1930
1500 m	3.47,8	Jack Lovelock, Uus-Merem.	1936
2000 m	5.16,8	Archie San Romani, USA	1937
3000 m	8.14,8	Gunnar Höckert, Soome	1936
5000 m	14.08,8	Taisto Mäki, Soome	1939
10000 m	29.52,6	Taisto Mäki, Soome	1939
20000 m	1.04.00,2	Juan C. Zabala, Argentiina	1936
25000 m	1.21.07,0	Erkki Tamila, Soome	1939
30000 m	1.40.57,6	José Ribas, Argentiina	1932
42195 m	2.29.19,2	Kitei Son, Jaapan	1936
1 tund	19210 m	Paavo Nurmi, Soome	1928
4×100 m	39,8	USA	1936
4×200 m	1.25,0	Stanfordi ülikool, USA	1937
4×400 m	3.08,2	USA	1932
4×800 m	7.35,2	USA	1939
4×1500 m	15.54,8	Soome	1939
tõkkeid 110 m	13,7	Forrest Towns, USA	1936
„ 200 m	22,6	Jesse Owens, USA	1935
„ 400 m	50,6	Glenn Hardin, USA	1934
kõrgus	2.09	Melvin Walker, USA	1937
kaugus	8.13	Jesse Owens, USA	1935
kolmik	16.00	Naoto Tajima, Jaapan	1936
teivas	4.54	William Sefton ja Earl Meadows, USA	1937
kuul	17.40	Jack Torrance, USA	1934
ketas	53.10	Willi Schröder, Saksa	1935
oda	78.70	Yrjö Nikkanen, Soome	1938
vasar	59.00	Erwin Blask, Saksa	1938
10-võistlus	7900 p.	Glenn Morris, USA	1936

Matti Järvinen on tänavuigi maailma parim odaviskaja. Tema suur rivaal Yrjö Nikkanen pole suutnud püsida l. a. vormis, millal ta tegi uue maailmarekordi.

Sõjasündmused

jälõgite kõige paremini

P. Mantnieki

Euroopa kaardilt

suurus 105×85 sm. Hind 4 kr.

K.K.U., TÕOKOOL

Tallinn, Pärnu mnt. 28

Rakvere, Tallinna tän. 24

Tasudes kaardi hinna postmarkides või rahas kirjastusele, saadetakse kaart Teile postikulu-
deta kätte.

Uute eurooparekordidena on tänava püstitatud: 400 m Rudolf Harbig, Saksa, 46,0; 800 m Rudolf Harbig, Saksa, 1.46,6; 5000 m Taisto Mäki, Soome, 14.08,8; 10.000 m Taisto Mäki, Soome, 29.52,6; 4×100 m Saksa 40,1; 110 m tõkkeid Lidman, Rootsi, 14,1; 400 m tõkkeid Hölling, Saksa, 51,6; kolmik Kare Ström, Norra, 15,82; teivas Erling Kaas, Norra, 4,27.

Soomlased jooksid Göteborgis peetud kergejõustiku- võistlustel uue maailmarekordi 4×1500 m teatejooksus. Koosseis M. ja P. Salovaara, Sarkama ja Hartikka saavutas ajaks 15.54,8. Selle maailmarekordi vastu tundi tegelikult õige väikest huvi ja peagu keegi polnud teda atakeerinud juba peagu kümme aastat. Nüüd said aga soomlaste maailmarekordi provotseerijaks ungarlased, kes mõnd aega enne soomlasi parandasid endise maailmarekordi: Budapesti MAC jooksis 15.55,4, rikkudes inglase nimel olnud rekordi ainult 0,2 sekundi võrra.

4×1500 m maailmarekordi ajalugu on võrdlemisi lühike:

16.40,2	Göta, Rootsi	1919
16.37,0	Linea, Rootsi	1925
16.26,2	Turun Urheiluliitto	1926
16.11,4	Turun Urheiluliitto	1926
15.55,6	Inglise rahvusmeeskond	1931
15.55,4	Budapesti MAC, Ungari	1939
15.54,8	Soome esindusmeeskond	1939

Parikka
TALLINNA

MAITSERIKKAD
PILDISTUSED

MEISTERF OTOGRAAFID
KUNINGA 1

ATELJEE AVATUD: KL. 9—5. PÜHAP. K. 11—2

Kui lähemalt tutvuda uue maailmarekordiga, võime kõigepealt kõrva taha panna, et meeste üksiktulemused olid: 4.03,7—3.59,3—3.54,2—3.57,6. Sellest näeme, kui võrd nõrgad olid üksikmeeste tulemused, võrreldes maailmaklassiga, sest peaaegu ükski neist tulemustest ei kuuluks maailma tänavuses edetabelis kümne esimese hulka. Ometigi püstitati nende tagajärgedega uus maailmarekord. Järeldus sellest on, et uus rekord on maailma mõõdupuus vägagi nõrk tulemus.

Paremini soomlastest võiksid 4×1500 m maailmarekordi parandada nii ameeriklased kui ka sakslased, kel on suuremal arvul mehi alla 3.55,0. Säärase aja puhul iga jooksja kohta tuleks uueks maailmarekordiks 15.40,0, mis oleks juba tunduvalt parem praegusest maailmarekordist. Samuti võiksid rekordi parandada rootslased ning lõppeks ka soomlased ise, kui nad valivad selleks parema koosseisu.

Huvitav oleks võistlus siis, kui neli tugevamat kergejõustikuriiki paneksid välja järgmised koosseisud:

USA: Rideout, Fenske, Cunningham, San Romani;

Saksa: Kaindl, Jacob, Mehlhose, Schaumburg;

Rootsi: Jonsson, Jansson, A. Andersson, Larsson;

Soome: Mäki, Sarkama, Hartikka, Pekuri.

Kui need meeskonnad võistleksid ühisel rajal, võiks maailmarekord tõusta 15½ minuti juure.

Torinos peetud naiste kergejõustikuvõistlustel püstitas itaallanna Gabric uueks rahvusrekordiks kettaheites 40.02. Vähe on neid riike, kellel naiste kettaheite rekord ületab 40 m.

Uute Rumeenia rekordidena püstitati: kaugus Stoichitescu 7.16 ja kolmik Calistrat 14.40.

Rootsi-Norra kergejõustikumaavõistlus lõppes Rootsi suure võiduga 118:85. Samal maavõistlusel Kaas püstitaski uue eurooparekordi teivashüppes. Uued Norra rekordid saavutati veel kuulitõukes (Thoresen 15.54) ja 10.000 m-is (Rasdahl 31.02,4). Ainus Rootsi rekord püstitati 10.000 m-is (Tillman 30.37,6).

Teatame lugupeetud ärisõpradele, et meie kontor asub nüüd

Narva m. 30—20, trepp B

Telefonid: 324-67

324-66

O.-Ü. Eugen Bewer ja Ko

Imetlusväärseim maailmarekord

Taisto Mäki on püstitanud uue fenomenaalse tulemuse: esimese inimesena kattis ta 10.000 m ajaga alla poolt tundi — 29.52,6. Alles läinud numbris kirjutasime, et poole tunni piiri rikkumine on lähema aja küsimus, nüüd ongi see teostunud. Uue maailmarekordi jooksis ta 17. septembril Helsingi olümpiastaadionil, mis tänavu on olnud juba rea maailmarekordide sünnipaigaks. Mäe peamisteks rivaalideks maailmarekordi püstitamisel olid T. Kurki ja Ilmari Salminen, kuid rekordi sünni „ämmaemandaks“ oli öieti Laihoranta. Taisto oli enda Kurkist ja Salmisest 7000. m kohal võimsalt lahti rebinud ja Laihorantale ringi sisse teinud. Viimane aga jooksis omakasupüüdmatult edasi ja aitas Mäel tempot pidada. Tänu sellele suutiski Mäki joosta võimsa aja. Laihoranta ise jäi neljandaks — 31.15,2, kuna teiseks ja kolmandaks tulnud Kurki ja Salmise ajad olid vastavalt 30.16,0 ja 30.26,2.

10.000 m maailmarekord läks esmakordselt soomlaste nimele 1921. a., millal Paavo Nurmi jooksis 30.40,2. Ametlikult olid soomlased juba varemgi selle maailmarekordi omanikeks, nimelt H. Kolehmainen 1912. a., kuid mitteametlikult oli tema omast parema aja näidanud prantslane Jean Bouin. Hiljem parandasid rekordi üksnes soomlased, kuni P. Nurmi 1924. a. selle kruvis 30.06,2. See tippmark püsis ületamatuna 13 aastat, kuni selle esimeseks purustajaks sai Ilmari Salminen ning siis Taisto Mäki kahel korral.

Vaatame, millised on olnud vaheajad kolme viimase maailmarekordi püstitamisel:

	Salminen		M ä k i	
	1937	1938	1939	
1. kilomeeter	2.56,0	2.58,0	2.55,5	
2. „	5.51,0	5.55,0	5.56,8	
3. „	8.56,0	8.57,0	8.57,6	
4. „	11.58,0	11.57,0	12.00,6	
5. „	15.01,0	14.59,0	14.58,2	
6. „	18.05,0	18.01,0	18.00,0	
7. „	21.10,0	20.59,0	21.04,0	
8. „	24.16,0	24.01,0	23.58,0	
9. „	27.04,0	27.05,0	26.58,0	
10. „	30.05,6	30.02,0	29.52,6	

Kõigepealt on märkida, et esmakordselt joosti 10.000 m maailmarekordi püstitamisel teine 5000 m esimesest kiiremini. Veel edasi on silmatorkav, et viimasel rekordijooksul oli Mäe vaheaeg pärast 7. km-it nõrgem kui ta eelmisel rekordijooksul. See oli n.-n. surnud punkt, kui ta Kurkist ja Salmisest lahtirebinuna jäi ilma konkurentideta. Siis aga hakkas tempot sundima ringi maha jäänud Laihoranta ning kohe paranes ka Mäe tempo, mille tagajärjeks oligi uus maailmarekord.

On kerkinud küsimus: kumb on kõigi aegade parim pikamaajooksja — Nurmi või Mäki? Enne seda aga küsime: kas Nurmi oleks oma parima vormi aastatel ning praegustes treeningu kui ka raja tingimustes joosnud sääraseid aegu nagu nüüd Mäki? Viimasele küsimusele on vastatud nii jaatavalt kui ka eitavalt. Sellest sõltuvalt ei saa mingisugust kindlat vastust anda ka esimesele küsimusele. Võib-olla selgub emma-kumma paremus siis, kui Mäki kunagi võtab vaevaks katsetada tunnijooksu. Mõlema mehe tippsaavutuste võrdlus praeguseni on järgmine:

	Nurmi	Mäki
1500 m	3.52,6	3.53,2
2000 „	5.24,6	5.20,6
3000 „	8.20,4	8.15,6
5000 „	14.28,2	14.08,8
10000 „	30.06,2	29.52,6
15000 „	46.49,6	—
20000 „	1.04.38,4	—
1 miil	4.10,4	4.12,0

2 miili	8.59,6	8.53,2
3 „	14.11,2	13.59,4
4 „	19.15,6	—
5 „	24.06,2	—
6 „	29.36,4	28.55,6
10 „	50.15,0	—
1 tund	19.210 m	—

Keskmaajooksudes (1500 m ja 1 miil) pole Mäki seni veel suutnud ületada Nurmit ning 10 km-ist pike-matel distantsidel on Mäki võimed üldse tundmatud. Nurmi kohta võib aga lisada, et ta harrastas ühel ajal distantse 800 meetrist kuni tunnijooksuni peagu ühesuguse eduga. Kas seda suudaks ka Mäki? Teisest küljest võiks niisama hästi küsida: kas on see tänapäeval vajaline?

Kurioosumina lisame, et veel 1937. a. puudus Nurmil usk Mäe võimetesse, kui ta julges ennustada, et Mäki ei küüni maailmarekordide purustamiseni! See ei ole veel kuigi suur eksitus. Suurem oli aga ühe arsti-asjatundja eksitus rohkem kui paarkümmend aastat tagasi. Ta kirjutas: 5000 m katmine ajaga alla 15 minutit (pange tähele: alla 15 minutit! — toim.) on eeskätt sellepärast võimatu, et seda ei suuda ükski inimene juba kehaliselt taluda. Vahepeal on aga 5000 m maailmarekord kruvitud 14.08,8-le ja jooksjate arv, kes suudavad selle distantsi katta alla 15 minutit, on isegi käesoleva aasta kohta üle poolesaja. Keegi neist pole jooksu tagajärjel surnud ja kui nad ükskord surevad, siis kas loomulikku surma või... langevad sõjas.

Uus maailmarekord 10000 m-is 29.52,6 tähendab aga et kaks korda 5000 m on üksteise kannul mõlemad joostud alla 15 minuti (Mäki vaheajad: 14.58,0 ja 14.54,6). Mäki on seega esimene kahejalgne, kes on 10000 m joosnud kiiremini kui pool tundi. Kas ta ühtlasi jääb ainsaks sääraseks jooksjaks, seda näitab tulevik. Ilmari Salmisest uskus Nurmi, et see mees sooritab esimesena selle imeteo, millega nüüd on saanud hakkama Taisto Mäki. Uus täht on aga tõusmas Tuomisest. Tema tänavune parim aeg on 30.07,6, mehe vanus ainult 23 aastat (Mäki on 28-aastane). Seniste kogemuste järgi kestab kestvusjooksja areng kuni 30. eluaastani, alles siis algab mõn. Seega peaks Tuomisele ennustama suurt tulevikku.

Nüüd tuleme jälle selle ürgvana ja juba tüütava küsimuse juure: kus on võimete piir? Intervjuul, mille Nurmi 1937. aastal andis Rootsi lehemeestele pärast Salmise maailmarekordi, lausus ta, et piiriks olevat 29.20,0. Kuid, nagu märkisime E. Spordilehe eelmises numbris, nihutab Taisto Mäki vähemalt enda suhtes piiri veel kaugemale: ta usub 10000 m jooksuvat 28 minuti lähedalt! Isegi Soome punktide-tabel on koostatud sääraselt, et Yrjö Nikkase odaviske maailmarekordile võrdse punktide arvu annab 10000 m-is aeg alla 29 minuti. Niisiis: soomlased ei pea Mäe praegust maailmarekordi veel kuigi lähedale küündivaks nn. inimvõimete piirile.

Rääkides üldistest inimvõimete piirest ja leidmata neid võib lisada, et pole kindlaid vanusaastate piire ka sellele, millal iga üksik jooksja saavutab oma „inimvõimete piirid“. Taisto Mäki on, nagu eelpool märgitud, 28-aastane. Kui Nurmi jooksis oma viimase maailmarekordi 10000 m-is, oli ta 27-aastane, ja seni ületamatu tunnijooksu maailmarekordi püstitamisel 31-aastane. Nurmi ja Mäe nimede vahel oli 10000 m maailmarekordi-omanike nimistus Ilmari Salminen. Tema jooksis rekordi 34-aastasena! Nii ei saa meie isegi seda kindlaks teha, millal pikamaajooksja peaks olema oma võimete tipul.

Lõpetades käesoleva kirjutuse lausume, et Taisto Mäe maailmarekord on siiski imetlusväärsemaid, mida kergejõustikus on nähtud.

VÖISTLUSPORT JA MASSISPORT

Kehalise kasvatus väärtuse positiivne hinnang rahva terishoiu ja elujõu allikana, vastukaaluks tsivilisatsiooni tohutu arengus peituvatele mandumisohtudele, on annud spordiliikumisele võimsa hoo ja ulatuse. Kehakultuurist on saanud koguni iseseisev teaduslik distsipliin: kehakasvatuse ülikoolid ja instituudid omavad tänapäeval samasuguse „koha päikese all“ kui teised kõrgemad õppeasutused. Spordiliikumist käsitlev kirjandus on teinud läbi suure arengu tüseda ja väärtusliku teadusliku literatuurini. Huvi spordisündmuste vastu on võrreldav huviga maailmapoliitiliste uudiste vastu. Ajakirjandus on lehekülgedele kaupa avanud oma veerud spordile ja sporditeadetele. Spordist ja kehakultuurist kuuleme nüüd kõneldavat salongides ja aguleis, eriti seoses mõne spordisündmusega, milles nähakse mõõdupuud ja põhjust oma rahva sisukate omaduste esiletõstmiseks.

Need tõsiasiad kõnelevad enda eest. Arusaamine kehakultuurist tungib rahvamasside teadusse ja võidab poolehoidu. Põgus pilk spordiväljakule, võimlatesse ja kodudesse, kus hommikuti raadiovõimlemise kaudu oma roidunud liikmeid värskendav perekonnaisa ei ole enam haruldaseks pildiks, lubab vaadata optimistlikult tulevikku ja ennustada kehakultuurile massilist levikut. Sellest võib tunda ainult siirast headmeelt, sest see töötab tuua ühtlasi pööret tervenemise poole kogu meie ajaviite käsituses.

Rahvahulkade aktiveerimine kehaarendamiseks omab suure tähtsuse eriti seal, kus vaimiliselt ja kehaliselt arenenud kodanik on rahvale elamiseks ja püsimiseks otse eluliseks probleemiks. Võime endid esijärjekorras asetada nende rahvaste hulka, kuna peame oma arvu väiksuse suurendama mitmekordsest iga üksiku rahvaliikme mitmekülge tublidusega. Tahe elada ja enda eest seista juhib meid loomusunniliselt nende vahendite juure, mis tõstavad meie vitaalsust ja karastavad iseloomu kõrgema määran. Et sport, ja nimelt võistlussport, on selleks võidutahta koolitajana eriti kohane, selle kohta on oma otsuse annud mitmed tunnustatud autoriteedid väga mitmesugustel aladel.

Võistlusspordi hüvede hindamisel on meil kahjuks tekkinud vaadetes lahkuminekud, mis teatavat poolt on viinud koguni võistlusspordi ja üldse spordi kasulikkuse eitamisele ja hülgamisele.

Põhjendused, mis sealjuures ette tuuakse, keerlevad peamiselt rekordspordi ja selle liialduste ümber. Võistlussport, öeldakse, olevat liiga individuaalne, et saada massipäraseks. Võistlussport kasvatavat ainult tippmehi, rekordide vaimustus olevat enesest labane, naeruväärt jne. Arendades võistlusspordi, seisvat meie spordiliikumine valel teel. Massispordi elementideks olevat vaid võimlemine ja rahvamängud, kõik muu omavat kõrvalise tähtsuse ja ei olevat tarvilik.

Lähtudes sellest seisukohast, ongi hakatud nõudma meie spordiliikumise reformeerimist võistlusspordi väljalülitamisega kehakasvatuse süsteemist. Kuivõrd see sündis põhimõteteltest, kuivõrd muudest põhjustest mõjustatuna, selle jätame otsustada hilisemale ja objektiivsemale ajale. Meid huvitab rohkem küsimus, kas seniste kogemuste ja üles tõstetud süüdistuste taustal võistlussport omab veel eluõiguse või mitte? Või on käesoleval korral tegemist probleemi ühekülgses ja vildaka asetamisega ja mõistmisega?

Nendime kohe alguses, et iga katse lülitada välja elust võistlust on ette määratud nurjumisele. Võistlustungi näol on meil tegemist ürgelise psühholoogilise nähtega, mis ühel või teisel kujul otsib endale väljendust. Tahe teistest ees ja parem olla on iga võistluse siht. Eriti on võistlustung võimas isiku individuaalses elus. Kuid ka rahvusvahelises elus mängib võistlus tähtsat osa, kus meie võime kõnelda kollektiivsest võistlustungist, mis pole õieti muud kui üksikute võistlustungide kogusumma. Viimase puhul võime kõnelda ka organiseeritud võistlusest.

Võistlus enesest ei ole kahjulik. Maailma edu võlgneb palju võistlusele. Kahjulikud on teatavad kõrvalnähted, mis võistlusega mõnikord käivad kaasas, kuid võistluse printsiip ise on positiivne. Tihti on alles võistluse kaudu tulnud nähtavale inimese anded ja võimed, mis halvemal juhul olek-

sid jäänud kasutult uinuma. Võistluse positiivsus seisab teovõime äratamises ja sellisena on võistluse põhimõte rakendamist leidnud paljudel aladel, kus teissugustes tingimustes olnuks paratamatu seis või tagasimineku.

Võistlusmoment kehalises kasvatuses etendab sama-sugust progressiivset osa kui iga teine võistlus kultuurilisel, sotsiaalsel, poliitilisel või muul alal. Ei tohi unustada, et spordiliikumise praegune tase on võimalikuks osutunud vaid võistluse kaudu. Ka moodne võimlemine on selle liikumise läbi saanud endale idanemispinna, sportlikult vaadates mitte kui eesmärki eneses, vaid abinõu võistlusspordi eesmärkide saavutamiseks. Spordiliikumise pioneerid on olnud ka võimlemise pioneerideks, kes ei tunnud vajadust otsida võimlemise ja spordi vahel ideoloogilisi vastolusid, vaid oskasid mõlemad eluliselt siduda üheks kehaarendamise sünteetiks.

Võistluseta kehaline kasvatus ei ole täiuslik. Võistlussport annab sellele dünaamika. Jälgida tuhandeid võimlejaid sooritamata reeglipäraselt kehaligutusi võib olla nautitav pilt, kuid vahenditult elamuselt ei suuda ükski võimlemispidu ületada haaravat ja põnevat spordivõistlust. Käteplagin, millega austatakse võimlejaid hästiõnnestunud ettekannete puhul, on vaid nõrk kaja sellest vaimustustormist, mis sünnitab kahe jooksja või kahe meeskonna omavaheline „rebimine“. Mis aga vaimustab, see näitab, et on oma juurtega inimese hinges tunginud sügavale. Olümpiamängud on olnud minevikus ja ka tänapäeval võistlusspordi hümniks, mida ei ole võimalik varjata ühegi sookolite või taloise lavastusega.

Võistlusmoment spordis on kaasakiskuv ja nakatav, sest temal on mehisuse võlu. See asjaolu on suure värbiva tähtsusega ja seletab meile, kuidas kogu maailmas võistlussport on saanud rahvamasside lemmikuks. See kindlustab võistlusspordile püsivuse, sest nendest samadest rahvamassidest, kes pealtvaatajana elavad võistlustele vaimustatult kaasa, tulevad uued ja paremad võistlejad, kes omakorda õhutavad sportime teisi. Nõnda valitseb rahvamasside ja spordi vahel võistluse kaudu orgaaniline kooskõla, millele baseerudes on võimalik anda kehalisele kasvatusle hoogu ja aktiivsust.

Mõnesuguste liialduste pärast, mis võistlusspordi juures ei ole mitte reeglilik, vaid kõrvaldatavateks pahedeks, tingitud peamiselt puudulikust arusaamisest ja puudulikust enesekontrollist, ei ole õiglane teha hävitavaid otsusi võistlusspordi enese kohta. Pesuveega ei visata last vannist. Need-samad liialdused võivad meile esineda teistel kehakasvatuse aladel, kuid kellelgi ei tule mõttesse eitada võimlemist sellepärast, et mõnel võimlejal liigagaruse tagajärjel on rebenenud lihas või ilmnunud muu tervisrikk. Need vead on sedalaadi, et neist on võimalik saada lahti asjaliku selgitustööga. Nad kaovad sedamööda, mida rohkem teadlikumaks saadakse kehalise kasvatus hüvede kõrval ka võimalikust kahjust kui ei peeta piiri ja ei olda ettevaatlik oma tervise suhtes.

Sarjata rekordi spordis on sama hea kui eitada iga võistluse tulemust. Rekord ei ole enesest muud kui võrdlus, mida iga võistlus vajab tulemuste hindamiseks. Rekord on kontrolli- ja mõõdupuuks võistleja individuaalsetele võimetele ja tavalisele inimesele hästi arusaadav. Meie loomuses on juba täpsustada võrdlusi, ja spordis leiab see täpsustamist kõigile mõistetaval kujul sekundi, sentimeetri või punktide kaudu. Rekordi mõiste on võistlusspordi olulise- maid mõisteid, milleta see kaotaks edasiviiva jõu.

Võistlussport ja massisport ei ole mingis vastuolus, vaid täiendavad üksteist. Võimlemine on sportlasele tarvilik, et kehaliselt vormis olla, ja võistlus on võimlejale sama tarvilik, et leida oma kehalistele võimetele rakendust. Kehakasvatuse õigeks süsteemiks tuleb pidada sarnast, mis jaatab üht kui teist ja oskab sellest luua sünteesi. Kehalise kasvatus lahutamata kaheks vastakuks põhimõtteks on väärt, kunstlik ja loomuvastane, nagu midagi loomuvastast on igas vennasõjas, mis peetakse kõigile võitlejatele kuuluval territooriumil ja inimeste vahel, kes peaksid rahu ja koostöös teenima ühist eesmärki.

K. MEIMRE.

Eesti saab

spordikooli

Sportliku tegevuse sügishooaja alguse puhul andis Eesti Spordi Keskliidu esimees K. Terras jutujamist, milles ta selgitas meie spordielu praegusi olukordi ja uusi kavatsusi.

Kõnelusel Keskliidu esimees märkis esijoones, et nagu muudelt avaliku elu aladel praegu jätkub normaalne töö ja tegevus, nii spordielugi sammub kindlat edasiminekurada. Üldise olukorra rahunemisega ja mitmesuguste kartuste hajumisega, mis vahepeal kiskus inimeste tähelepanu ja huvisid mujale, on nüüd uuesti elavnenud huvi sportlike ürituste ja kavatsuste vastu. Ja polegi põhjust, mis peaks pidurdama meie kehalise kasvatus ja spordiliikumise arengut. Kuuleme ju iga päev, et mujalgi maailmas, kus rahvusvaheline olukord peaks sportimist tõsiselt pidurdama, suured võistlused siiski peaaegu endise hooga toimuvad. Samuti teame, et Soome jätkab täie innuga olümpia-ettevalmistusi. Meil on aga kõige vähem põhjust tagasitõmbumiseks oma töös.

Ja kuigi viimaste nädalate kestel on valitsenud vaikus meie spordirindel, avalikke võistlusi on olnud vähe, siis on see olnud peagu tavaline hooaja-vahetuse puhul. See ei tähenda aga, et töö oleks seisnud.

On päris selge, et sport ja sportlikud üritused aitavad inimeste mõtteid pineval ajajärgul juhtida rahulikumas õhkkonda ja ajutisekski unustada kaugest sõjaõhkkonnast tekkinud erutust. Selle tõttu ei saa mõeldagi võimalusele, et peaks sportlikke ülesandeid piirama. Vaid vastupidi, kuna rahvusvaheliste spordisidemete pidamine endisel määral on osal takistatud, peaks meie sisemises spordielus läbikäimine muutuma seda elavamaks.

Kui maavõistlusi ja muid suuremaid üritusi jääb mõneks ajaks vähemaks, siis ometi on rohkeid võimalusi rahvusvaheliste sidemete pidamiseks neutraalsete riikide sportlastega nii meie pinnal kui ka väljaspool. Kuna oleme otsustanud ka olümpiaettevalmistusi antud võimaluste piires jätkata, siis kasutame kõiki seesuguseid võimalusi täiel määral.

Kehalist kasvatust juhtivais ringkonnas on suuremaulatusliku üritusena päevakorrade tõusnud kehalise kasvatus õppeasutuse ellukutumine. On peetud vastavate asutuste ja organisatsioonide läbirääkimisi, mis on arenenud kõigiti soodsas suunas ja lubavad eeldada, et see suur üritus, mille järele nõudmine on

olnud aastaid, vast juba üsna lähedas tulevikus tuleb teostamisele.

Vastava õppeasutuse rajamine peaks olema kõigiti põhjendatud. Tarvidust selle järele tunti juba aastaid. Esialgused kavatsused olid aga mõeldud liig suureulatuslikena ning nende ellurakendamiseks puudusid võimalused. Järjest suurenenud ja intensiivsemaks muutunud kehalise kasvatus töö on tõestanud koordineeriva kesk-õppeasutuse tarviduse.

Eriti elavalt tõusis see tarvidus esile seoses 2. Eesti Mängudega. Mitmelt poolt rõhutati, et töö eriti võimlemise alal peab muutuma ulatuslikumaks ja pidevamaks. Teatavasti töötas Tallinna pikemat aega võimlemise alal õppeühing — Tallinna võimlemise Instituut. Selle asutuse piiratud tegevus arenes aga majanduslikult erakordselt rasketes oludes, mis pidurdas edukat õppetööd. Samuti ka kõigil teistel kehalise kasvatus aladel on katsetatud luua süsteemikindlamat ettevalmistamist. Erialade juhtide- ja instruktorite kaadri väljaõpet on seni tunduvalt pidurdanud väljaõppe juhuslikkus, mis omakorda on tingitud eeskätt majanduslikkudest olukordadest.

Et luua mingisugust keskendavat kehalise kasvatus õppeasutust, kaaluti mitmeid võimalusi. Ühe sobivama võimalusena kerkis alul esile võimlemisinstituudi loomine Kehakultuuri Sihtkapitali Valitsuse juure. Olid käimas juba vastavad eeltöödki. Kuid põhjalikumal kaalumisel ja läbirääkimistel asjast huvitatud organisatsioonidega ja asutustega leiti, et kavatsetava õppeasutuse aluseid tuleks laiendada ka teiste kehalise kasvatus alade juurevõtmisega.

Korraldavad ju peaaegu kõik eriliidud aasta jooksul rohkesti mitmesuguseid ettevalmistuskursusi, mida võiks koondada väga otstarbekalt uue õppeasutuse juure.

Selle põhimõtte teostamisele ongi nüüd asutud. Vastavates instantsides on käimas ettevalmistused õppeasutuse ellukutumiseks. Praegu on veel pisut varajane öelda, missuguse kuju uus asutus võtab, kuid seniste eeltööde järgi näib, et ta hakkab tegutsema iseseisva õppeasutusena eraõppeasutuste seaduse alusel.

On selge, et suurt spordikooli soomlaste Vierumäe eeskujul me esialgu käima panna ei saa, kuid päris selge on siiski, et uus asutus aitab õige tunduval määral ühtlustada ja ratsionaliseerida meie kehalise kasvatus väljaõpet senisest märksa paremal alusel.

Erakordselt tugev nõudmine uue õppeasutuse järele ja üldiselt soodus suhtumine suure ürituse teostamisele lubavad eeldada, et eeltööd arenevad kiiresti ja võime peatselt asuda tegeliku töö juure.

See oleks kahtlemata väga mõjukas samm edasi meie kehalise kasvatus liikumises.

Edasi Keskliidu esimees märkis, et seoses mõningate puudustega meie spordiliikumise üldises korralduses, mis on ilmnunud viimaste aastate jooksul, on moodustatud 3-liikeline komisjon, kelle ülesandeks on revideerida neid puudusi, leida ühtlustavaid aluseid eriti maaorganisatsioonide, maakondlike spordiliitude ja Spordi Keskliidu töö koordineerimisel. Vastavasse komisjoni kuuluvad A. Anderkopp, G. Laanekõrb ja A. Peet.

„Ei ole vähematki asjaolu, mis võiks meie senist tööd halvata. Jatkame seda uue hooga ja loodame, et kogu maa kehalise kasvatus ja spordiliikumise ringkonnad täie energiaga oma tööd jätkavad,“ lõpetas Keskliidu esimees.

Eesti laskurmeeskond Luzernis peetud maailmavõistluste avadefileel.

Alkohol ja spordikuulsused

Augusti algul Helsingis toimunud XXII ülemaailmsel karskuskongressil oli kõne all ka spordi ja alkoholismi vahetõde. Kuna seda probleemi käsitasid sellised suured, nagu Berliini olümpiavõitja Gerhard Stöck ja rootslane Edvin Wide, tohiks sealjuures avaldatud vaated huvitada meiegi sportlasi ja spordijuhte.

Esimesena kõnelenud praegune Euroopa kuulitõuke tippmees G. Stöck ütles kokkuvõttes järgmist:

„Püüis sportlikkudele saavutustele peitub tubli osa endakasvatust. Saavutused, nagu neid tänapäeval rahvusvahelistelt võitlustest näeme, ei sünni üle öö. Need on aastatepikkuse distsiplineeritud töö tulemusi.

Saavutused spordis on seotud treeninguga. Meile, spordiinimestele, on treening mõisteks, mis ei haara üksnes tehnilisi teadmisi kehalistest tootlusprotsessidest ja nende teadmiste füüsilist kasutamist. Ei, meile on treening esmajärguliseks tahtekooliks. Selle kooli tagajärjed, mida peavad tõestama suurvõitlused, pääsevad vaid seal täiele maksvusele, kus hästitreenitud sportlane omab lisaks veel isiksust ja iseloomu.

Treeningu mõiste spordis kujutab endast osa sportlase elust. Selline treening kujuneb hea ja terve eluhoiaku järjest kõrgemaks väljenduseks.

Sageli väidetakse meist, rekordsportlastest: me olevat askeedid, kes peavad olema ihnsad normaalse maailmakodaniku elu kõigi rõõmudega. Säärane vaade on vale. Meie ei tunne spordis mingit askeesi. Meie askeesiks on treening. See omakorda tähendab, et meie teeme kõiki, mis tuleb kuidagi kasuks meie kehalisele konstitutsioonile ja arengule, kuid samuti vältida kõike, mis meid iganes võiks kahjustada. Ent nähtavasti ei tea enamik inimesi enam üldse, mis tähendab reeglipärane ja terve eluviis. Sest tihti vaadatakse nähetele, mis on absoluutselt ebaterved ja ebaloomulikud, kui endastmõistetavustele.

Sellises sõltumuses etendab alkoholi- ja nikotiininauding sportlase elus otsustavat rolli. Meie, spordiinimesed, teame, et alkoholi ja tubaka nautimine kahjustab meie sportlikke võimeid. Sportlane, kes tarvitab alkoholi, sarnaneb püगतud tiibadega linnule, kes küll lendab, kuid ilma ürgse hoota. Kõigi mu kaaslaste kogemused — mul oli sageli võimalusi sellest kõnelda mu kodu- kui ka välismaiste seltsimeestega — kinnitavad naudingumürkide pidurdavat toimet kehale, ka treeningu vältel, seega mitte ainult võistluse keskest, vaid ka enne ja pärast seda.

Sportlase juures, kes tahab saavutada ülimald tippu, ei kaalu aga üksnes puht-kehalised kahjustused, otsustav on pärast naudingumürkide tarvitamist paratamatult saavuv hingeline indispositsioon. Meie rekordid ei ole ainult kehalise lihaste reaktsiooni tulemus, vaid need on kehalis-hingelise saavutusvõime produkt. Joomakultusega kaotatakse sporditehnilisteks harjutusteks vajalik imeline peentunne, mille olemiseks on teinekord töötatud aastaid.

Teadus täiendab siin meie praktilisi kogemusi. Meie teame ja kuuleme seda päeviti, et alkoholi mõju all olles väheneb tunduvalt reageerimiskiirus.

Kahjuks leidub olevikus rohkelt nii sportlasi kui ka „spordisõpru“, kes oma või meeskonna võite ja kaotusi „pühitsevad“ alkoholiga. Kuid kes pole suuteline ausalt kaotama või ausalt võitma, see parem loobugu spordist. Tõelised sportlased ei soovi selliseid võltsi spordivaimu avaldusi. Meie ei vaja oma kaotuste puhul alkoholi lohutust, samuti nagu me seda ei vaja rõõmsa võidujoovastuse loomiseks. Tõsise sportlase

õilsamaks rõõmuks on alati rõõm oma saavutuse ja võidu üle.

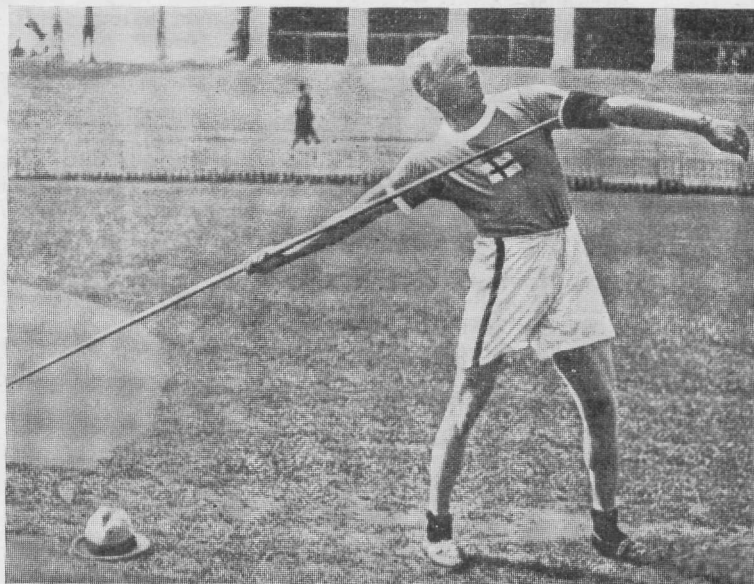
Kas suudab baaride ja lokaalide alkoholi- ning nikotiinhõngune õhkkond iialgi asendada spordiinimeste suurepäraseid elamusi rahvuslikkudel kui ka rahvusvahelistel võistlustel, olümpiamängudel jne.? Rahvusvahelised sportlased, kes ulatavad üksteisele üle riikide piiride sõbrakäe, asugu ühiselt võitluse alkoholismi hülgamiseks! Meie ühine selgitustöö rahvaste vaenlase — alkoholi — vastu on võitlus mõnutsemise ja iganenud eelarvamiste vastu, võitlus noorsoo parema eluhoiaku ja tervemate eluviiside eest. Selle nooruse, kes püüab jõu ja saavutuste täiuse poole. Kes elab naudingumürkidega ja just seeläbi hindab ja mõistab teineteist üha paremini!“

Järgmisena refereerinud Rootsi suurjooksja Edvin Wide puudutas muuseas lühidalt tegelikus elus esinevat nähet, kus isegi alkoholisisaldus sportlased saavutavad tublisid tulemusi: „Sport ja alkohol — nende mõlema suhted on hästi tuntud. Esimene ettejuhtuv poiss, kes alustab sportimist, võib teile selle kohta anda selge vastuse: „Kui tahetakse spordialal pakkuda oma parimat, tuleb keelduda alkoholist“. Seejuures mõistab ta alkoholismi all ka mõõdukalt joomist. Et alkoholitarvitamine viib inimlikud võimed allamäge, on kogemus, mis on sportlikkudes ringkondades nii kindlalt juurdunud, et selle üle enam ei vaielda. Sellele vaatamata leidub spordimaailmas meistreid, kes oma elukommetega neile kogemustele näiliselt vastu räägivad. Nad saavutavad väljapaistvaid tagajärgi, tarvitades ise mõõdukalt või koguni rohkem alkoholi. Nad võib-olla võidavad karskeid seltsimehi ja see tõsiasi on viinud küsimusele: kas alkohol tõeliselt ongi nii kardetav, kui varem arvati? Sellele on vastuseks, et alkoholi tarvitavate sportlaste võimed kuluvad kiiremini ja et üldiselt jääb vääramatu mulje, et nad kunagi ei saavuta seda maksimumi, milleks nad oleksid suutelised oma konstitutsiooni tõttu. Näen spordis üht tähtsamat vahendit joomakultuse ja teiste halbade harjumuste tõkestamiseks.“

Wide tähelepanekuid kinnitas ka Akseli Kaskela, Soome spordiinstituudi eksdirektor: „Iseäranis soome pikamaajooksjad ja suusatajad on praktikas tõendanud, et täieline keeldumine alkoholilistest jookidest on suursaavutuste üheks tingimatuks eelduseks. Karske elu on sportliku tubliduse ja õige spordivaimu aluseks.“

O. KUNINGAS.

Omaaegne odameeste kuningas J. Myyrä, kes oli eelkäijaks Matti Järvisele.

Statistikat

HARRY LAGUS

ja

kriitikat veespordiaastale

Ujumine on rõõmustaval viisil järjest enam kandunud laidesse massidesse, ja mitte üksnes ujumisoskus, vaid ka võistlusujumine. Seda näitab ujumisvõistluste korraldamine üle riigi 23 kohas, mida pole saavutatud kunagi varem. Rohked ja erinevais kohtades korraldatud võistlused on toonud esiplaanile hulga noori ujujaid, kelle tõttu on tublisti tõusnud üldine tasapind. Seevastu uusi tippujujaid pole juuretulnud. Mõned läinud aastased üllatajad on kas paigal püsinud või üsna vähe oma aegu parandanud.

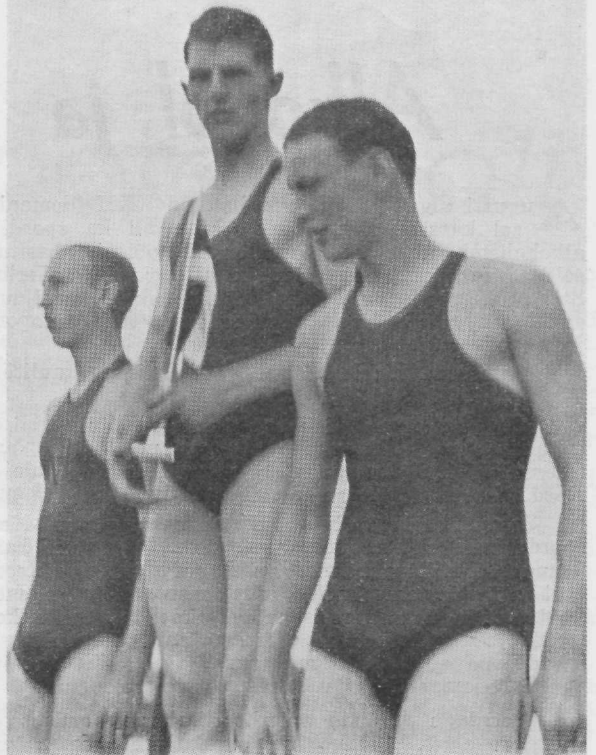
Kerkib küsimus, kas ei leidu meil siis tõesti talente või peitub viga milleski muus. Kaldun arvama, et talentide puudusega ei saa meie tippujujate juurekasvu paigalpüsimist seletada, vaid viga peab olema treeningus. Siseujulate puudumise tõttu tuli ujujail juba nagu traditsiooni kohaselt pool suve väriseda külmas vees ja võidelda muudegi raskustega treeningulistest küsimustest. Meie ujujad ise ei tunne veel küllaldaselt treeningu meetodeid ega viise, vaid rabavad tihti huupi siia ja sinna. Ujumisala õpetajal, kes peab oma aega raiskama algajate õpetamiseks ja mõnedele keskustele hinge sisse puhumiseks (sellega saaksid ka teised väga hästi hakkama), ei jatku küllaldaselt aega võistlusujujate treenimiseks. Senine meetod, kus erialaõpetaja ühes või teises kohas ainult mõned päevad või äärmisel juhul nädala peatub, on annud küll teatavaid tulemusi, kuid praeguselt tasemelt kaugemale me nii ei jõua.

Ainuke võimalus meie tippujujate juurekasvu edasiviimiseks on suurema treenerite hulga tegevusse rakendamine ja muidugi ka välis- ja siseujulate võrgu loomine.

Etteteatult tuleb aga nendest „utoopilistest“ kavatsustest majanduslikel põhjusil loobuda ja lasta asjal areneda vaikselt oma rada.

Vastandina celmise aasta rekordidesajale oli tänavune selles suhtes individuaalaladel tublisti vaikselt, seda elavam aga teateujumistes. Kui läinud aastal seati uued rekordid vaid meeste 10×50 m ja naiste 4×100 m teateujumises, siis sel hooajal purustas s.-s. Kalev kõik senised rekordmargid meeste teateujumiste aladel ja Kalevi naised ujujad uue rekordi 4×50 m teateujumises.

Rootslaste võistlemiselt Pirital. Võitjate austamisel paremalt H. Liiberõ, rootslane Eriksson ja J. Kangur.

Üksikaladel püstitati neid seekord ainult meeste poolt neljal alal üldse viis korda. Suurimaks rekordidekütiks oli Egon Roolaid, kes põrustas 100, 200 ja 800 m vabaujumise rekordid ja aitas kaasa 4×100, 4×200 ja 10×50 m tippmarkide sünnis. Teine rekordujuja oli Harry Liiberõ, kes parandas J. Kanguri ja enda nimel seisnud 200 m rinnulujumise rekordi. Peale Eesti rekordide ujuti veel 65 korral uusi maailmarekorde.

Kevadel maksuma hakanud uute kuldujuja normide tõttu, mida alles nüüd võib lugeda õigeiks, tuli kuldujujaid celmise aasta viie vastu juure ainult üks. Eesti kümnendaks kuldujujaks tuli Jüri Miil, 400 m vabaujumises, kelle saavutuses kaheldi ja vaieldi ujujate hulgas rohkesti. Nagu hiljem selgus, on J. Miil ununud siiski täiesti määrustepäraselt

Kuid laskem nüüd kõnelda arvu del, kusjuures tänavu on meeste aladel toodud ära kõik tulemused, mis on paremad l. a. kümnenda tulemu sest.

100 m vabalt

1.01,1	E. Roolaid, Kalev
1.06,8	J. Miil, Sindi Kalju
1.08,0	H. Lagus, Kalev
1.08,4	P. Saar, Kalevi-Lina NMKÜ
1.08,4	V. Ahas, TVK
1.08,5	R. Auling, TVK
1.10,0	G. Ots, Tall. NMKÜ
1.10,5	O. Avik, Kalev
1.10,5	R. Helisto, Tall. NMKÜ
1.10,9	A. Asmus, Elva Raju
1.10,9	F. Berg, Elva Raju
1.11,0	A. Org, Tall. NMKÜ.

	1939	1938	1937	1936
5-e keskmine	1.06,5	1.06,6	1.07,0	1.05,5
10-e keskmine	1.08,3	1.08,3	1.08,5	1.08,7

Esikohal on endiselt Egon Roolaid, kes jällegi parandas rekordi 0,2 sekundi võrra ja tänavu ujus seda distantsi üldse 7 korda alla 1.02,0. Teine, J. Miil, ei saavutanud oma l. a. tulemust 1.06,0. Kolmas, Harry Lagus, on uutulemuse tabelis, kes vaatamata Miili 1.06,8 teda hooaja jooksul 4 korda võitis, seejuures ise korraga kaotamata kellelegi eestlasist peale E. Roolaiu. Järgmised 3 on veel tubliult alla 1.10, kuid l. a. 9 1.10 piiri rikkujate vastu on tänavu ainult 6. Sellegipärast on 10-e keskmine püsinud samal tasemel ja l. a. kümnenda tagajärjest 1.11,4 on paremini ununud 12 meest.

200 m vabalt

2.21,4	E. Roolaid, Kalev
2.33,0	J. Miil, Sindi Kalju
2.37,0	O. Avik, Kalev
2.39,0	P. Saar, Kalevi-Lina NMKÜ
2.39,6	G. Ots, Tall. NMKÜ
2.41,6	V. Arusoo, Tall. NMKÜ
2.42,5	H. Lagus, Kalev
2.43,8	N. Kõrge, Tall. NMKÜ
2.43,9	J. Aare, Tall. NMKÜ
2.44,9	R. Auling, TVK
2.45,9	A. Hiiop, Kuressaare ES
2.46,0	H. Rebase, TVK
2.46,0	G. Vrznesnevsky, Kuressaare ES
2.47,2	G. Wellner, Kalev.

	1939	1938	1937	1936
5-e keskmine	2.34,0	2.36,1	2.35,8	2.34,3
10-e keskmine	2.38,67	2.41,5	2.41,5	2.42,2

Sel alal parandas Egon Roolaid rekordi koguni 1,7 sek. võrra ja ujus teateujumises isegi 2.19,0. J. Miil ei küündinud siingi l. a. tulemuseni. Seevastu tuli juure 3 uut alla 2,40 ujujate: esmakordselt tabelis figureeriv Olev Avik, noortemeister Peeter Saar ja Gunnar Ots. Järgmised 9, kes kõik on ununud paremini l. a. 10-nda tulemusest, on tihedalt üksteise kannul.

400 m vabalt

5.14,5	E. Roolaid, Kalev
5.24,8	J. Miil, Sindi Kalju
5.37,0	O. Avik, Kalev
5.45,7	G. Ots, Tall. NMKÜ
5.49,5	V. Arusoo, Tall. NMKÜ

- 5.50,8 R. Helisto, Tall. NMKÜ
 5.55,6 A. Kuller, Sindi Kalju
 6.00,6 J. Aare, Tall. NMKÜ
 6.01,0 N. Kõrge, Tall. NMKÜ
 6.03,1 P. Saar, Kalevi-Lina NMKÜ
 6.05,0 A. Hiip, Kuressaare ES
 6.08,1 H. Rebase, TVK

	1939	1938	1937	1936
5-e keskmine	5.34,3	5.38,8	5.35,8	5.39,0
10-e keskmine	5.46,26	5.51,0	5.48,1	5.51,3

Kuigi Egon Roolaid ei saavutanud 400 meetris l. a. rekordaega, on viie keskmine kõigi aegade parim. Seda tuleb lugeda J. Miili ja O. Aviku teeneiks. Viimane, võisteldes sel distantsil üldse esmakordselt, tuli toime meie olude kohta hiilgava saavutusega, mis on Eesti kõigi aegade viies tulemus. Paremini on ujunud peale E. Roolaidi ja J. Miili veel E. Mõtlük ja I. Saarne. G. Ots on 400 meetri tabelis tänava esmakordselt. Tublilt esines ka V. Arusoo, parandades oma läinudaastast tagajärge täpselt 20 sekundi võrra. Üldist edu kinnitab veel tõik, et kümnenda, noore P. Saare, tulemus on parem isegi l. a. seitsmenda ajast.

1500 m vabalt

- 23.38,8 G. Ots, Tall. NMKÜ
 24.48,0 V. Arusoo, Tall. NMKÜ
 24.51,4 R. Trummal, TVK
 25.30,2 J. Aare, Tall. NMKÜ
 25.47,4 A. Kuller, Sindi Kalju
 26.21,2 N. Kõrge, Tall. NMKÜ
 27.07,3 U. Mennart, Kalev
 29.37,8 A. Laikre, Kalev

	1939	1938	1937
5-e keskmine	24.55,16	24.19,7	25.12,8

Seda distantsi ujutakse meil ainult kord aastas — meistrivõistlusel. Tänavu 1500 m traditsiooniline võitja Erich Mõtlük ei startinud ja ootamatult tuli võitjaks G. Ots, küündimata siiski vanameistri tasemeni.

Eestlased ja Soome näitsikud tänavasusel ujumise-maavõistlusel Soomes.

100 m selili

- 1.19,4 E. Roolaid, Kalev
 1.21,1 B. Roolaid, Läänela
 1.21,4 O. Avik, Kalev
 1.23,1 H. Tamre, Kalev
 1.24,5 R. Nõvandi, TVK
 1.26,3 A. Kuller, Sindi Kalju
 1.26,9 F. Hiip, Kuressaare ES
 1.27,1 V. Hünerson, TVK
 1.28,7 M. Massalsky, Tall. NMKÜ
 1.29,0 A. Vallaste, Elva Raju
 1.29,0 G. Ots, Tall. NMKÜ

	1939	1938	1937	1936
5-e keskmine	1.21,9	1.21,5	1.21,2	1.22,0
10-e keskmine	1.24,75	1.23,9	1.26,5	1.27,6

Kui möödunud aastal võisime nentida selili-

Balli mängud ujumises Malmös. Esimene rida vasakult: V. Carling Malmis Simsälls-kapi esimees, Heina (maailmarekordid 400 ja 800 m rinnuli), Veiss (Berliini olymp. III hüpates), Könningner (Saksa meister 1939 409 m vab.), Schlande (Eur. rek. 100 m selili 106,8), Fischer (Eur. rek. 100 vab. 56,8) ja E. Roolaid. Taga Malmö uj.-seltsi juh.-liikmed.

ujumises suurimat arengut kõikidest aladest, siis tänavu on see ainuke meeste ala kus, on tagasimineku.

Egon Roolaid ujus selili ainult paar korda, saades napilt alla 1.20. Boris Roolaid, pärast aastast vahega tagasi tulles võistlusradadele, ei saavutanud küll endisi tippmarke, kuid platseerus vanale kohale tabelis.

100 m rinnuli

- 1.23,3 J. Kangur, Elva Raju
 1.23,5 E. Kukk, Sindi Kalju
 1.23,8 H. Liiberg, Tall. NMKÜ
 1.24,1 A. Havist, Kalev
 1.25,5 A. Uin, Elva Raju
 1.25,6 A. Murro, Sindi Kalju
 1.25,6 E. Roos, Sindi Kalju
 1.26,0 J. Sütt, Elva Raju
 1.26,2 V. Merilind, Valga Sp. klubi
 1.26,2 H. Tõnnus, Tall. NMKÜ
 1.26,9 E. Värk, TVK
 1.26,9 H. Jürgens, Tall. NMKÜ
 1.29,0 V. Mäeküngas, TVK
 1.29,0 L. Rätsep, Rakvere ÜENÜ
 1.29,2 H. Jürimaa, TVK
 1.29,4 J. Tamm, TKSÜ.

	1939	1938	1937	1936
5-e keskmine	1.24,04	1.22,6	1.25,6	1.24,5
10-e keskmine	1.24,98	1.25,3	1.28,3	1.27,3

Tabel pakub meile siin väga üllatavat pilti: esimese ja kümnenda aja vahe on ainult 2,9 sekundit.

J. Kangur on küll endiselt esimene, ujudes tänavu tervelt 2,5 sek. halvem läinudaastast. A. Havist, kes l. a. oli teine, pole sõjaväeteenistuse tõttu saanud korralikult treenida. peab seepärast tahaplaanile jääma. Noored on olnud kõik väga tublid ja oma tippmarke parandanud. See tingib ka tabeli lõpu nihkumise esimesele poolele nii lähedale. Vanemad võistlejad ujuvad 100 meetrit aga vähe ja seepärast kujunevad nende tagajärjed tihti halvemaks mõne noore omast.

200 m rinnuli

- 2.56,9 H. Liiberg, Tall. NMKÜ
 2.58,2 A. Murro, Sindi Kalju
 2.58,9 J. Kangur, Elva Raju
 3.03,1 V. Mäeküngas, TVK
 3.03,3 J. Sütt, Elva Raju
 3.09,3 E. Värk, TVK
 3.09,3 E. Kukk, Sindi Kalju
 3.10,0 H. Tõnnus, Tall. NMKÜ
 3.13,6 A. Havist, Kalev
 3.13,9 H. Jürgens, Tall. NMKÜ.

	1939	1938	1937	1936
5-e keskmine	3.00,08	3.01,8	3.06,8	3.08,3
10-e keskmine	3.05,65	3.07,1	3.12,5	3.15,0

Neljanda 3 minuti piiri rikkujana tuli käesoleval hooajal juure Arnold Murro, kes peagu iga võistlusega parandas oma aega, esinedes tublilt ka väljaspool kodulinna ujulat. Varemast kolmest Harry Liiberg parandas rekordi 0,7 sek. võrra ja sai nüüd selle ainuomanikuks, Julius Kangur ujus tänavu ühe kümnendiku rek. võrra paremini l. a. tagajärjest.

4x100 m

- 4.35,5 S. s. Kalevi meeskond (Lagus, Avik, Dagis, Roolaid)
 4.47,3 Tall. NMKÜ meeskond (Tibar, Helisto, Kõrge, Ots)
 5.11,0 Pärnumaa meeskond (Jürissoo, Saar, Miil, Kuller)
 5.11,5 Kuressaare ES meeskond (F. Hiip, A. Hiip, Aru, Vrzesevsky)
 5.16,9 Kalevi-Lina NMKÜ meeskond (Villo, Saar, Višnevsky, Mooses)
 5.23,2 Võru NMKÜ meeskond (Noortots, Rätsep, Kesler, Mikhein)
 5.23,6 Sindi Kalju meeskond (Miil, A. Kuller, K. Kuller, Jürissoo)
 5.29,5 Valga Spordiklubi meeskond (Pähklamets, Trauss, Kubjas, Kõivamägi)
 5.49,4 Viljandimaa meeskond (Koe-mets, Orav, Martin, Toi).

4x200 m

- 10.41,7 S. s. Kalevi meeskond (Lagus, Wellner, Avik, Roolaid)
 11.04,9 Eesti esindusmeeskond (Mõtlük, Aare, Kõrge, Roolaid)
 11.07,0 Tall. NMKÜ meeskond (Kõrge, Helisto, Aare, Ots)
 12.12,9 Tartu Veespordi Klubi msk. (Auling, Mäeküngas, Värk, Rebase).

Vettehüpped

Ujumises võime viimastel aastatel järjekindlat edenemist märgata, kuid ujumise kõrvalalade, vettehüpete ja veepalli, kohta seda väidet ei saa küll lugeda maksvaks. Pole ka ime, et mõne hüppevõistluse ja niisama suure hüppajate arvu juures asi vähjakaiku teeb. Hüppajate esirinda kuulub tartlane Erich Siiling, tulles kõigil meie kolmel tähtsamal hüppevõistlusel, s. o. maavõistlustel ja meistrivõistlusel eestlasit esimeseks. Vanameister E. Hakkaja ja dr. A. Hirv, kes ainult ühe korra võistles, on enam-vähem võrdsed. Neile lisandub veel G. Holostov ja see oleks ka kogu meie hüppajate kaader. Vaevast usutav, et see ala enne jalgu alla võtab kui selleks luuakse eeldusi korralike hoolaudade ja hüppamist võimaldavate ujulate (vee sügavuse mõttes) näol.

PILDIMALESTUSI 2. EESTI MÄNGUDEL. EM üldjuht Gustav Kalkun annab EM tütuse.

Veepall

on samuti valulapseks. Suure vaevaga suudeti korraldada meistrivõistlused. Teatavaks eduks võiks vast lugeda kolme seltsi osavõttu, mis üle mitme aasta on tähelepanuvääriv sündmus. Meistriks tuli 12. aastat järjest s. s. Kalev.

Läti vastu ei olnud meil enam nii palju õnne kui l. a. Riias ja pidime seekord leppima kaotusega 2:3.

Need olidki ainukesed võistlused veepallis.

Naiste osa pole näidanud erilist tõusu. Seliliujumises, nagu meeste alalgi, on tagasimine. Meie seniised parimad, A. Rennu ja H. Freimann, tänavu ei võistelnud. Järeltulijaid neile veel pole kasvanud ja seetõttu on need alad kannatanud.

Rahvusvahelisel rindel oli meie naistel võistlusi rootslaste, soomlaste ja lätlastega. Nendest esimestele kaotati suurelt, kuna lätlastega tuldi hõlpsasti toime.

100 m vabalt

1.22,1	H. Kumm, Sindi Kalju
1.24,7	N. Neumann, TVK
1.25,3	A. Rennu, Kalev
1.26,2	K. Joonson, Sakala
1.29,2	S. Varsam, Kalev
1.34,2	E. Trei, Sakala

1.35,7	R. Käsnapuu, Kalev
1.36,8	L. Pikkal, Kalev
1.37,3	H. Osol, Mustamäe Spordi-harrast. Klubi
1.38,2	S. Bremse, Valga Spordiklubi.
	1939 1938 1937 1936
5-e keskmine	1.25,5 1.23,7 1.30,7 1.29,2
10-e keskmine	1.30,97 1.33,0 — —

Tabeli esimeseks pääses A. Rennu kõrvalejäämisega H. Kumm, kes koos N. Neumanniga oma aegu veidi parandasid. A. Rennu, kes esineb küll tabeli kolmandana, ujus selle aja kevadel oma eelmise aasta hea vormi tõttu. Hiljem ta loobus võistlemisest. Teised aga ei ulatunud läinud aasta saavutusteni.

Pikemaid distantsid vabaujumises harrastati tänavu vähe. Ei olnud enam nõrku rekordeid, mis oleksid meelitanud neid purustama. Üllatusena võiks vast märkida H. Kumm'i võitu N. Neumanni üle esivõistlusel 400 meetris.

100 m selili

1.35,0	N. Neumann, TVK
1.38,2	H. Kumm, Sindi Kalju
1.42,0	S. Varsam, Kalev
1.48,9	L. Pikkal, Kalev
1.48,9	S. Bremse, Valga Spordiklubi
1.51,4	H. Kruusiauk, Kalev
1.51,4	E. Aarna, Sakala
1.52,4	S. Helekivi, Kalev
1.52,8	M. Aarna, Sakala
1.54,0	L. Alasoo, Sindi Kalju.
	1939 1938 1937 1936
5-e keskmine	1.42,78 1.41,5 1.46,9 1.46,5
10-e keskmine	1.47,59 1.45,1 1.51,3 1.52,0

Viimase viie ajad on kõvasti halvenenud ja mõjutanud ka kümne keskmist.

100 m rinnuli

1.33,2	I. Lentsius, Elva Raju
1.34,2	H. Kumm, Sindi Kalju
1.34,7	R. Käsnapuu, Kalev
1.38,8	L. Alasoo, Sindi Kalju
1.39,8	E. Kreebs, Läänela
1.40,9	E. Naarits, TVK
1.41,5	E. Trei, Sakala
1.41,4	D. Randsoo, TVK
1.43,2	H. Kruusiauk, Kalev
1.45,4	L. Männiste, Sakala.
	1939 1938 1937 1936
5-e keskmine	1.36,14 1.36,5 1.37,0 1.40,2
10-e keskmine	1.39,36 1.39,5 1.40,8 1.43,2

Ilma H. Freimannita on viie ja kümne keskmised tänavu siiski veidi paranenud.

200 m rinnuli

3.23,8	I. Lentsius, Elva Raju
3.24,2	L. Alasoo, Sindi Kalju
3.27,0	R. Käsnapuu, Kalev
3.36,2	E. Kreebs, Läänela
3.38,8	E. Naarits, TVK
3.40,6	D. Randroo, TVK
3.42,9	E. Trei, Sakala
3.47,8	H. Kruusiauk, Kalev
3.49,0	R. Trei, Sakala
4.07,3	B. Virgla, Sakala
	1939 1938 1937 1936
5-e keskmine	3.30,0 3.32,4 3.35,1 3.37,3
10-e keskmine	3.39,75 3.40,8 — —

I. Lentsius tõusis täielise outsidersiderina 200 meetris tabeli esimeseks. Üheksa ajad on tublisti paremad isegi l. a. kaheksanda omast, kuid kümnenda aeg rikub pilti. Vaatamata kõigile on mõlemad keskmised tunduvalt paranenud.

KUULSUSTE Galerii

Melvin Sheppard

Selle mehana tutvustame käesoleva sajandi esimese aastakümne parimat poolmailerit, kes oli seevõrra oma kaasaegsetest üle, et teda nimetati Võrdlematuks Sheppardiks. Ta oli sündinud Alm. Lake'is 1882. a. Algul pidi temast saama rugbimängija, kuid siis leidis uue lemmikala jooksudes. 20-aastase noorena oli ta parajate võimetega pikamaajooksja, kui tema coach soovitas katsetada lühemaid distantsse. Katseks jooksis

Mel 440 yardi ja saavutas tulemuseks 49,2. Nüüd selgus Sheppardile endalegi, et tal on küllaldast kiirust lühemateks distantsideks ja otsustas spetsialiseeruda $\frac{1}{2}$ miilile.

Suureks eesmärgiks seadis ta Kilpatricki maailmarekordi ületamise, mis juba 1895. aastast oli kõigi Ameerika poolmailerite unistuseks. Londoni olümpiamängude eelaastal saavutas ta 880 yardis 1.53,6. Sellist tulemust polnud maailm kuulnud juba 12 aastat, kuid Kilpatricki rekordist jäi siiski veel 0,2 sek. puudu. Kui siis olümpia-kaitsevõistlustel 1908. a. kevaldel Sheppard jooksis 1.54,0, oldi kindel, et ta suudab Londonis tulla olümpiavõitjaks.

Sheppard suutis aga veel rohkemat. Ta tuli mitte ainult olümpiavõitjaks, vaid purustas ka 800 m maailmarekordi. Tulemuseks märgiti

1.52,8. See meetrimõodustikus joostud maailmarekord vastas täiel määral Kilpatricki omale yardimõodustikus, sest mõlema distantsi vahe, s. o. $4\frac{1}{2}$ m, katmine poleks võtnud rohkem aega kui 0,6–0,8 sek.

Kuulsuse saavutas Sheppard ka osava taktikajooksjana. Tal oli kogu distantsi katmine hästi kalkuleeritud ja ta ei lasknud end kunagi roopast välja meelitada. Näiteks Londoni olümpiamängudel tahtsid inglased igal juhul võita 800 m. Selleks arendas inglane Fairbairn-Crawford säärase tempo kaasmaalase Justi kasuks, et kattis esimese 200 m 24 sekundiga ja 400 m 53,0-ga. Kuid Sheppard ei läinud õnge. Ta lasi inglasi rahulikult end tühjaks joosta. Varsti F.-Crawford katkestaski ning tema järel ka Just. Ainsana jäi konkurendiks itaallane E. Lunghi, keda Sheppard lõi 8 m edumaaga.

Sheppard oli oma aja parim poolmailer, kuid esimesena ületas 880 y maailmarekordi siiski mitte tema, vaid ülalnimetatud itaallane. 1909. a. Montrealis võisteldes saavutas Lunghi $\frac{1}{2}$ miilis täpselt sama aja, mis

oli 800 m maailmarekordina Sheppardi nimel, s. t. 1.52,8. Kuid 1911. a. oli Sheppard jälle hoos ja kordas 880 y maailmarekordi. See jäigi ta parimaks tulemuseks. Sheppard oli võitleja tüüpi jooksja. Ta ei üritanudki maailmarekorde, kuid võitis alati, ükskõik millise ajaga.

Harold Abrahams

Pariisi olümpiamängud 1924. a. Ameeriklasi peetakse sprintides favoriitideks. Kuid juba eeljooksude järgi on haista üllatust, kuigi ameeriklastel on kohal kõva kaader eesotsas Ch. Paddocki ja H. Scholzigiga. Pikk kuivetanud Inglise juut Harold M. Abrahams on suurema vaevata

joosnud 100 m 10,6-ga (ja vahejooksus löönud Paddockit. Ameeriklased on siiski veel kindlad võidule, sest kõik neli ameeriklast on pääsenud finaali ja ühel neist peaks ikkagi õnnestuma kuldmedali võitmine.

Finaalis õnnestus start esimese pauguga. Näisidki täituvat ameeriklaste lootused, sest kardetud rivaal Abrahams jäi kohe algul maha. Siis äkki näis, nagu oleksid kõik ameeriklased seisma jäänud, sest Abrahams oli kiirel tempol saavutanud Paddocki ja oli varsti kogu lendava rinde juht! Ka Scholz, kellel lasusid

Ameerika suurimad lootused, ei suutnud muutuda Abrahamsile kardetavaks, kuigi jäi viimasest finišis maha ainult $\frac{1}{2}$ m võrra.

Abrahamsi ajaks märgiti 10,6. Teiskordselt olümpiamängude ajalooos olid ameeriklased saanud sprintides lüüa. Uueks kuningaks tõusis Abrahams. Ta jääb olümpiamängude ajalukku ameeriklaste taltsutajana kiirjooksudes. Kuid ta pidi omama ka suurt talenti, sest ei oleg kerge mitmes eeljooksus ja vahejooksus joosta hilgavaid aegu ja lõppeks veel tulla olümpiavõitjaks.

Kauaks Abrahams siiski ei jäänud sprinterite kuningana troonile. Järgmisel aastal väänas ta kaugushüppes oma jalga niivõrd õnnetult, et ta oli sunnitud loobuma aktiivsportimisest.

Alec James'i KARJÄÄR

22. Minu streigi fiasko

JALGPALL oli minu elukutse ja olin otsustanud kogu energiaga selle juure jääda. See kõlab küll naljakana, kui ütlen teile, et hooaja lõpul, millal esmakordselt tulime liigameistriks, teatasin Herbert Chapmanile, et ma ei kirjuta enam alla järgmiseks hooajaks.

Tahtsin rohkem kui 8 naela nädalas. Ja ma streikisin, kuna selts keeldus maksmast igasuguseid illegaalseid tasusid.

Ma ei saanud Arsenalis juures kogu selle 8 aasta kestes mitte krossigi rohkem kui 8 naela nädalas palka ja tavalisi võidu- ning viigipreemiaid. Minu leping spordiriistade äris lõppes minu Arsenalis viibimise teise aasta lõpul ja seepärast läksin kohe Chapmani juure, et küsida, mida ta mõtleb minu tulevikust.

Chapman oli keeletu. Siis ta müristas:

„Ärge tulge nõnda minu juure! Te teate päris täpselt, et mul pole õigust teile rohkem maksa kui lubavad eeskirjad! Ja seda peate teadma: ma ei anna teile mingil juhul rohkem! Ja nüüd võite teha, mida soovite!“

„Hüva, kui see on teie arvamine — siis ma lähen!“ virutasin tagasi ja lahkusin tema büroost.

Nagu juba teile teisel olen ütelnud, olen ikka arvamiselt olnud, et jalgpallimängija, nagu iga teinegi elukutseline, peab saama nii palju tasu kui väärib. Selle üle võidakse ju vaielda, kuid kindlasti ollakse lõppeks minuga ühel nõul: kui selts, kes oma mängija võimete tõttu teenib tuhandeid naelasi, siis on need mängijad igal juhul rohkem kui kaheksa naela nädalas väärt. Ja lõppeks kestab „jalgpallielu“ ainult kümme aastat. Ja praeguse aja liigamängude üha tõusva tempo ja jõulisuse tõttu on see aeg, millal võiks hästi teenida, veel isegi lühem. Ja ärge unustage, et minu ajal 90 protsenti kõigist mängijaist oma karjääri lõpul seisid olukorra ees hoopis ilma tööta jääda.

Õnnelikul kombel juhitakse tänapäeval mängu selles suhtes palju paremini. Noori mängijaid lastakse õppida kursustel, et nad oma vaba aega saaksid kasutada elukutse väljaõppimisel, nii et nad siis, kui on elanud üle „kolmekümne“ piiri, võiksid jalgpallisaapad rahulikult jalast tõmmata kartuseta tänavale jääda.

Kuid tagasi minu loo juure. Te mõistate niisiis, mispärast ma tookord ei võinud rahule jääda 8–10 naelaga nädalas. Omavahel: ma uskusin, et Chapman, kui ma keeldusin järgnevas hooajaks alla kirjutamast, annab lõppeks järele. Kuid ma nähtavasti ei tunnud veel oma sõpra...

Ootasin kogu suve temalt teadet. Ma ei saanud ridagi... Kogu selle aja jooksul ei saanud ma ainustki pennit Arsenalilt, sest, nagu üteldud, kaotasin oma mitteamakirjutamisega õiguse suvisele tasule. Siis lõppeks paistis mulle valgusekiir — Chapman oli veel jonnakam minust. Asi näis nüüd halb olevat.

Muidugi ei istunud ma tegevusetu. Olin püüdnud leida välismaal võimalusi mängimiseks. Olin saanud pakkumisi Hispaaniast ja Irimaalt, kuid need kõik olid võrdlemisi mõõdukad, ja seepärast oli selgusetu majandusliku külje kujunemine. Siis astus minuga ühendusse üks teatriagentuure. Mulle maaliti säre-

vates värvides pilte teenistusvõimalustest, mis mul oleksid avanenud allkirja vastu maailmaturneeks. Olin lähedal sellele, et alla kirjutada. Kuid ainult lähedal sellele... Sest sain teada, veel õigeaegselt, et härrad plaanitsesid säärast lepingut, millega mind taheti edasi müüa esimesele enampakkujale. Noored jalgpallimehed, mõtelge sellele, et võite ühel päeval kuulsaks saada. Ärge langege säärastesse lõksudesse, olgu nad siis nii meelitivalt seatud kui tahes!

Selleks ajaks lähenes ka jalgpalli puhkeaeg lõpule, kuid ma olin ikka veel lepinguta. Nii see ei võinud edasi kesta, pidin igal juhul alustama treeninguga. Töötasin ühe nädala Bournemouthi seltsi juures ja järgnevad neliteistkümmend päeva Nottingham Foresti juures.

Kuid siis ma ei pidanud enam kauem vastu. Läksin Highburyse ja palusin jutuajamist Chapmaniga. Ja oli parajasti oma töötoas. Mind lasti ette.

„Te soovite?“ küsis Chapman.

„Tahaksin järgmiseks mänguhooajaks alla kirjutada.“

„Ahaa, teil on siis mõistus pähe tulnud, mis? Ilus, seal on täiteleht, kirjutage alla.“

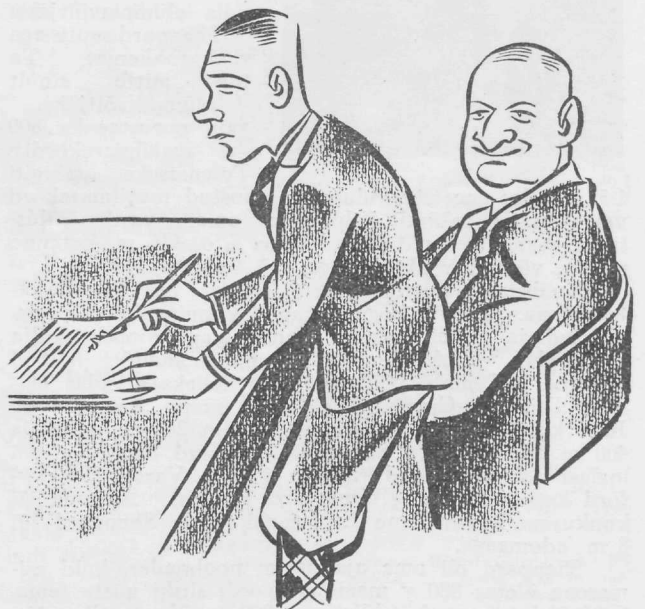
Panin oma nime paberile...

23. Minu õnnetähe tujud

Ja nüüd, uskuge või mitte, sain paari päeva pärast oma vanalt Westendi spordiäri kutsu ilmuda jälle tööle, milles mulle pakuti aastalepingut kõrgendatud palgaga! Viiskümmend naela rohkem kui kahe aasta eest — kolmsada selget naela aastas!

Alul mõtlesin, et siin on Chapman uuesti „lavastajaks“. Kuid see ei olnud nõnda. Sellest saate selge pildi Chapmani iseloomust. Mõttetusi ega põikpeasut ühe mängija poolt, olgu see siis kas või tema parim mees, ta ei võinud sallida.

Hiljem kord, ühel meie vähestest „rahuilikkudest“ silmapilkudest, ütles ta mulle:

Panin oma nime paberile.

„Jalgpallimängijad on nagu autod, Alec. Ilma hea juhita tüüril ei kõlba nad kuskile!“

Siin võis tal õigus olla...

Kuid Chapman oli vägagi nõudlik. See hea oma-dus läks mul maksma ühe karika-medali, kui Arsenal mängis karikafinaalis Newcastle United'i vastu.

Mõned nädalad enne seda sain vigastada mängus Westhami vastu. Ebameeldiv põlvevigastus. Esmakordselt minu elus tuli mind kandraamil väljalt ära kanda. Meie treener Whittaker ja meie klubiarsst võtsid mind oma hoole alla. Teine osa meeskonnast, arvatud välja Joe Hulme, kes ka seisis vigastatute nimekirjas, sõitis karika-eritreeninguks Brighton. Chapman kinnitas meile, et me mõlemad mängime finaalis, kui oleme selleks ajaks terveks saanud.

Kuid siis lugesime oma pahameeleks lehtedest Arsenali meeskonna koosseisu — ilma Joeta ja minuta. Kuid me ise pidasime end juba võistluskõlvulisteks.

„Joe,“ ütlesin ma, „seda me ei lase sündida. Helistan nüüd Fleet Streetile (Londoni ajalehtede rajoon — toim.) ja seletan neile inimestele, et oleme terved ja tahame teada, miks meid ei seata meeskonda.“

Õeldud — tehtud. Tulemus avaldas end kohe. Meid kutsuti meeskonna juure Brighton. Päev enne finaali kutsus Chapman ajalehtede esindajad Brighton kokku, et nad saaksid Joed ja mind näha viimasel katsel.

„Kui mõlemad teevad selle katse läbi,“ seletas Chapman lehtede esindajale, „mängivad nad homme.“

Ja ta võttis siis minu ja Whittakeri käsile. Ning põhjalikult. Ja me sooritasime oma treeningu eeskujulikult.

Chapman säras!

„Haruldane! Ja nüüd pange end riidesse... te mängite!“

Me tüürisime õndsas tujuga riietusruumi poole, et mõne minuti pärast jälle „erisikuks“ saada, kui keegi astus sisse ja ütles:

„Alec, mr. Chapman tahaks teid veel kord näha. Te peate läbi tegema viimase katse.“

Välja riietest, uuesti dressi ja jälle väljale.

Chapman andis käsu mulle Whittakerit kõvasti rünnata palli pärast. Ma tegin seda — ja minu põlv oli jälle „läinud“...

Lonkasin tagasi riietusruumi — kõik minu lootused

Lonkasin tagasi riietusruumi.

Wembleyle olid kadunud. Otse vahutasin vihast ja Chapman ise oli valmis uluma...

„Kui saaksin vaid kella 24 tundi tagasi lükata!“ oigas ta. Kuid see ei aidanud. Ma kaotasin oma võimaluse finaalis mängimiseks, sest Chapman — seda sain hiljem teada — oli ühele hilistunud fotomehele tahtnud vastu tulla ja mind lasta pildistada.

Joe Hulme, see õnnelik, võis mängida, kuid mina pidin kõrvalt vaatama. Arsenal kaotas. Kaotas seekord selle paljuvaideldud väravaga, mille Allen, Newcastle'i pä., sõitis tš. Richardsonile väljastpoolt otsajooni, kus ta palli veel „õngitses“.

24. Uus valitseja Highburys

Paljud tahaksid teada, kuidas näeks Chapmaniga võrreldes välja too, kes tänapäeval juhib Arsenalit — praegune manager George Allison. Pean ütleva, et võrdlust siin olla ei saa. Chapman viis oma mõtted tegudeks dünaamiliselt, ilma igasuguse vaidlusega. Allison saavutas samad tulemused sõbraliku mees-mehe koostööga oma mängijate vahel. See kolm ja pool aastat, mis töötasin Allisoni juhatuse all, polnud mul mingit lahkarmamist.

Kuid et ei tuleks eksiarvamist: Arsenalit praegune juht on ka mees formaadiga! Ta võttis juhtimise üle mehel, keda miljoni hulgas leidub üks. Tema ülesanne oli kohutavalt raske ja väga vastutusrikas. Ta pidi säilitama Arsenalit poolt võidetud positsiooni, mille Chapman oli saavutanud — püsida jalgpallimaailma tipus.

Kas ta kukkus läbi? Arsenalit rekordid annavad teile vastuse. Allison on triumfeerinud! Lühikese ajaga kaks korda meistriks tulnud ja igal aastal esivõistlused lõpetatud esimese kuue meeskonna hulgas!

25. Revanš „Irimaa juhtumi“ pärast

Nüüd tagasi minu loo juure. Järgneval hooajal pärast uuesti allakirjutamist mängisin 40 matšil 42 sunduslikust. 40 mängu — arvan, et see on küllalt, et oma raha tagasi teenida. Ma ei olnud ju enam roheline ja olin oma mitmeaastase mängupraktika kes-tes saanud küllaldaselt raskeid lööke vastastelt.

Ja just pärast seda rasket hooaega korraldas Chapman ühe mängu ühe liri meeskonna vastu. See pidi olema „lunastusmäng“ selle klubi ühe mängija lahkumise puhul Arsenal. Chapman asetaski minu ka meeskonda. Ma keeldusin.

„Olen läbi teinud raske hooaja, mr. Chapman, ja ma ei saa enam rohkem pakkuda, kui olen juba teinud. Kui te siiski tahate, et teeksin kaasa reisi Irimaale, siis arvan, et peaksin selle eest saama eripreemia.“

See juhtus nädal enne hooaja lõppu, seepärast pidasin ka oma nõudmist õigustatuks. Chapman ei ütelnud selle peale midagi. Meeskond sõitis minuta.

Järgmisel päeval pidime mängima Sheffieldis sealse United'i vastu. Selle mängu vastu olin terane. Miks? Sest siis oleksin 42-st mängust hooajal mänginud kaasa 41 korda ja seega püstitanud isikliku rekordi.

Läksin nagu ikka treeningule Arsenali väljakule. Keegi ei rääkinud ühtki sõna, millest oleksin võinud osustada, et ma ei mängi laupäeval Sheffieldis. Päeval enne Arsenalit ärasõitu helistas minu naine Arsenal, et teada saada ärasõidu aega.

„Meie ei tea seda,“ vastati talle. See oli tõesti eriskummaline... Läksin ise Highburysse. Ei, mr. Chapmanit polevat kahjuks seal... Ka ärasõidust ei teata midagi.

Ahaa, see oli siis „kättemaks“ Irimaa eest!... Illus... Ma ei kulutanud sellele enam sõnagi. Kuid võite kindel olla, et asi immitses ikka minus edasi. Puudus veel ainult üks vahejuhtum, et uuesti mõni „pomm“ plahvataks. Ja see „vahejuhtum“ ei lasknud end kaua oodata... (Lõpp järgneb.)

Kas liblikat või konna?

Vasakul rinnuli-ujumine liblika- ja paremal konna-
stiilis. Kumba eelistada?

Igäuks meist tunneb kõige tavalisemat rinnuli-ujumise stiili — n.-n. konna moodi ujumist. Käed alustavad tõmmet, ja kui nad on jõudnud õlakõrguseni, tõmmatakse jalad üheaegselt keha ligi. Sel momendil on ujuja keha munakujuline, mis on õieti halvemaid edasiliikumise seisanguid. Kuid kohe järgmisel momendil viiakse käed ette ja samal ajal sooritatakse jalgade löök annab kehale ettepoole viiva tõuke.

Paljude aastate eest on mõnel pool seda stiili veidi muudetud. Käed viiakse mitte õlakõrguseni, vaid edasi kuni tuharateni, ja järgnev jalgade löök annab tavalisest suurema edasiliikumise kiiruse. Halvaks küljeks säärasel ujumisel on aga äärmiselt raske hingamistehnika, mis pärast see ujumisviis on jäänud rohkem individuaalseks.

Möödus veel mõnda aega ja siis hakkasid saabuma teated, et ameeriklased on leiutanud uue rinnuliujumise stiili, millega nad on saavutanud hiilgavaid tulemusi. Seda nimetati butterfly- ehk liblika-stiiliks ja see tõi põhjapaneva uuenduse käte töösse. Käed viiakse keha alt kuni tuharateni, tõstetakse siis veest välja ja viiakse siis läbi õhu ette, et alustada uut tõmmet.

Liblikastiil hakkas igal pool leidma katsetamist, kuid peatselt veenduti, et see nõuab niipalju jõudu, et juba 100 m järele tunti suurt väsimust. Kuid siiski on võimalik liblikastiili kasutada näiteks nii, et algul ujutakse liblikastiilis, et siis hiljemini tagasi minna konna-
stiilile. Sel viisil on võimalik saavutada tunduvalt paremaid aegu.

Huvitav on märkida seda, et krauliujumine, mis on saanud tuttavaks paaril viimasel aastakümnel, pole midagi uut maakeral. Kraul on olnud tuttav juba antiikaja spordirahvaste juures. Millega seletada, et krauliga, kas rinnuli või selili, saavutatakse tunduvalt paremaid aegu kui tavalise rinnuliujumisega? Vastus on väga lihtne. Kraulis on keha tihti välja sirutatud nagu kalal ja liigutused nõuavad vähem jõudu kui rinnuli-ujumises.

Vanasti, millal kraul polnud kuigi levinud, olid rinnuli-ujumise maailmarekordid paremad selili-ujumise omadest. Liblikastiili väljaarendamine võib rinnuli-ujumise aegu tugevasti parandada, kuid et ta suudaks võistelda krauliga, on enam kui kahtlane.

Eestis on üksikud rinnuliujud hakanud harrastama liblikastiili, kusjuures kõige kodusem uues stiilis näib olevat A. Havist. Loodame, et uus stiil leiab üldisemalt poolehoidu, kuid samal ajal on kindel, et konna-
stiilis ujumist ei suuda see stiil kuigi rohkesti välja tõrjuda.

KUUST KUUSSE

H. Veberi poksivõidud Ameerikas

Neli võitu järjest

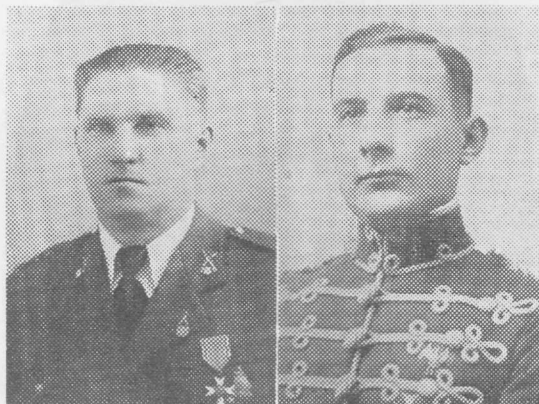
Eesti elukutselistest poksijatest on viimasel ajal esinenud kõige edukamalt Harry Veber, kes möödunud aastal võitis Antwerpenis Golden-gloves — kuld-kindavõistlused ja siirdus jõulu eel Ameerikasse. H. Veber on startinud Ameerikas juba neljal korral ja võitnud kõik neli matši, neist kaks viimast koguni esimeses ringis knock-oudiga!

Esimeseks vastaseks oli Ameerika leedulane Johnny Sionas. Viimase võitis H. Veber punktidega. Juulis võistles Staten Islandis Paul Prossiga, keda võitis eestlane kolmandas ringis k.o.-ga. Augustis võistles Long Beachis Tommy Assenzoga. H. Veber lõi vastase juba 59 sekundiga k.o. Viimane matš oli Eddie Cooperiga, kelle võitmiseks kulus ainult 56 sekundit.

H. Veber püsib New Yorgis pidevalt treeningus ja lähemal ajal on ette nähtud rida poksimatše Ameerikas.

Eesti meistrivõistlusi laskmises

Vabapüssist Joh. Vilberg ja väikekalibripüssist laskmises H. Kivioja

Joh. Vilberg
(vabapüss)

H. Kivioja
(väikekalibripüss)

Eesti meistrid laskmises.

Eesti meistrivõistlused väikekalibri- ja vabapüssist laskmises peeti äärmiselt ebasoodsas ilmastikuloles Tallinnas Tondi laskeradadel. Esimesel päeval oli vali tuul, sadas äikesvihma ja vihasadude ajal olid märklehed vaevalt nähtavad. Teisel võistluspäeval pidurdas tagajärgi keerduul. Võistlusel startis üle riigi vabapüssist 29 ja väikekalibripüssist 99 osavõtjat. Võistlustelt puudus nimekamaist laskureist ainult värske maailmameister A. Liivik, kes samal ajal startis edukalt viie maleva laskevõistlustel Paides.

Meistrivõistlustel ilmnis, et lasketase on üleriigiliselt endiselt tõusul ja võistlustel rida tuntud maailmameistrivõistluste laskureid jäi tahapoole nooremast generatsioonist. Meistritiitli väikekalibripüssist laskmises sai Harald Kivioja (Tartu) 1157 silmaga, kuna senine meister A. Lenk ei pääsnud esimese 20 parema loetelusse. Vabapüssist laskmises tuli meistriks MM-võistlustel neljakordne startija Johannes Vilberg 1119 silmaga, jättes senise meistri K. Kübara viiendaks.

Meisterringkonnaks mõlemal laskealal tuli ALK (alohvitseride laskesporti keskuhingu) meeskond ja meisterühinguks lahingkooli ALÜ.

Väikekalibripüssi tulemused 50 m distantislt 3x40 lasku (järjekorras püsti, põlvelt, lamades ja kogusummas):

Maailmarekord	380	392	400	1167
Eesti rekord	382	397	400	1169
1. H. Kivioja	369	392	396	1157
2. E. Rikand	368	389	396	1153
3. Joh. Vilberg	360	390	397	1147
4. K. Kübar	376	375	395	1146
5. G. Lokotar	364	383	395	1142
6. R. Maranik	369	382	398	1140
7. E. Piho	349	394	397	1140
8. H. Lattik	360	384	392	1136
9. E. Rull	362	375	398	1135
10. A. Urban	357	381	396	1134

OVOMALTINE

on kasulik igalpool, olgu spordi või kutsetöö alal tegutsejatele, kus edu suurel määral oleneb vastupidavusest. «Ovomaltine» aitab suurendada vaimlist ja kehalist võimet. Kas ei peaks Teiegi tähelepanu pöörma sellele oma võimete kindlustamisel?

Saadaval kõikides apteekides ja rohucauplustes.

Pealadu: A/S «Ephag»
Tallinn: Harju tän. 41 ja
Narva mnt. 42
Tartu: Kompanii 1

Dr A. WANDER A-G. BERN, SCHWEIZ

OVOMALTINE *tervendab ka Teid!*

HENDRIK SOO †

IN MEMORIAM

Kaunil sügisöhtul, 27. septembril, suri südame-rabanduse tagajärjel Pärnu linnapea ja Pärnu Kalevi esimees Hendrik Soo.

Meie ei või uhkustada oma spordijuhtide arvuka kaadriga. Veel vähem on neid omavalitsuse juhtide ridades, et olla oma kodulinna tulinngelisemaid spordijuhte ja tegutsedes selleks, et aidata kaasa kõrgemale

viimiseks kehakultuuri põllul meie kõikidelt armastatud sini-must-valget trikoloori.

Hendrik Soo oli neid väheseid mehi, kes vaatamata oma igapäevase tegevuse koormatise juures supellinna elu juhtimise kõrval suutis leida aega ka kehakultuuriliikumisele.

Hendrik Soo sündis 19. mail 1879. a. Voltveti valas Pärnumaal renditalupidaja pojana. Pärast alghariduse saamist ta õppis Pärnu linnakoolis, mille lõpetamise järele teenis Pärnu maakonna politseitalituses. 1912. a. õiendas eraadvokaadi eksami, tegutsedes 1912—1916 eraadvokaadina Pärnus. Maailmasõja puhkemisel teenis Vene sõjaväes. Hiljem oli Pärnu miilitsaülemaaks ja viimase organiseerijaks 1917—1918. Pärnu linnanõunik 1918—1920. Pärnu linnapea 1921—1924, siis uuesti eraadvokaadina 1924—1933 Pärnus. Pärnu linnanõunikuks valiti uuesti 1933 ja teiskordselt linnapeaks 1933, millal senine linnapea O. Kask siirdus sotsiaalministriks.

Hendrik Soo oli Pärnu Tervise asutaja liige ja seltsi esimene esimees 1921—1922. Hiljem näeme teda juba ülelinnalise uue spordiseltsi — Pärnu Kalevi asutajana ja seltsi esimese esimehena kuni surmatunini. Hendrik Soo võttis elavalt osa ka teiste seltskondlike organisatsioonide tegevusest. Kadunu leidis kõikjal võimalusi ohverdada end seltskondlikule tööle, mitte pealiskaudse huviga liikmena, vaid tahtelise teo inimesena. Hendrik Soo on annetanud rea auhindu spordivõistlusteks.

Eesti edurada sammuvale kehakultuuriliikumisele on ühe tõsise spordisõbraliku omavalitsuse- ja spordijuhi varajane lahkumine asendamatuks kaotuseks.

Sõbralik ja lahke, alati abivalmis — nii tundis teda, Hendrik Sood, Pärnu spordiringkond. Nüüd ei ole enam seda noorusliku tegutsemistahtega spordijuhti.

Pärnu sportlaspere mälestab sügavas tänutundes oma spordipioneeri organisatsioonide asutamisel ja juhtimisel.

Puhka rahus, väsimatu spordijuht!

Arno Poolak.

Vabapüssi tulemused 300 m distantsilt 3×40 lasku:				
Maailmarekord	362	381	393	1124
Eesti rekord	365	383	392	1133
1. Joh. Vilberg	349	379	391	1119
2. G. Lokotar	356	376	385	1117
3. H. Kivioja	345	376	388	1109
4. A. Kukk	352	367	388	1107
5. K. Kübar	352	370	383	1105
6. E. Kivistik	342	381	381	1104
7. K. Vilberg	351	369	378	1098
8. E. Vilbert	309	373	383	1097
9. E. Rull	354	352	383	1089
10. K. Jürgens	340	352	336	1088

K. Lasn ja V. Nõmmik Eesti tennisemeistrid

Eesti lahtised meistrivõistlused tennis peeti viie rahvuse mängijate osavõtul Kadriorus Rohelise aasa tennisväljakutel. Võistlustel startis mängijaid Eestist,

Poolast, Soomest, Lätist ja Leedust. Kaheksa päeva jooksul peeti 172 matši. Osavõtjaid oli ligi 100, kuna meeste üksikmängus oli võistlejaid rekordiliselt, arvult 60 ja naiste üksikmängus 32. Võistlustel jõudsid finaali ainult Eesti ja Poola tennisistid, kuna teiste rahvuste mängijad langesid juba enne poolfinaale.

Meeste üksikmängus tuli meistriks K. Lasn, võites finaalis K. Tloczynsky (Poola) 6:1, 6:2, 6:3. Naiste üksikmängus pr. V. Nõmmik võitis poolfinaalis Läti meistrinna pr. Goldbergi 6:4, 12:10 ja finaalis prl. Z. Jedrzejowska (Poola) 6:2, 6:3. Meeste paarismängus tulid Eesti meistriteks poolakad L. Czajkowski — K. Tloczynsky, võitis finaalis K. Lasn H. Pukk'i 6:8, 6:0, 6:3. Segapaarismängus tulid Eesti meistriteks pr. V. Nõmmik — K. Lasn, kuna enneegse ärasõidu tõttu loobusid finaalist prl. Z. Jedrzejowska — K. Tloczynsky. Tall. Lawntennis-Hokiklubi rändkarika sari jäi lõpetamata, kuna Poola tennisistid olid sunnitud varem lahkuma Poola ja Saksa vahel puhkenud sõja tõttu.

Reserveerinud J. PUHK & POJAD

Reserveerinud O/Ü. „MOOTOR“

„PÄEVALEHT“

ON ISESEISEV, DEMOKRAATLIK JA
ÜLERIIKLIKULT LEVINUIV AJALEHT

SUURIM NING KASULIKEM KUULUTAMISE LEHT EESTIS.
HINNATA KAASANDENA IGAL PÜHAPÄEVAL PILKE JA
NALJALEHT «KRAT»

MEIE KIRJASTUSEL ILMUB

„LASTE RÕÕM“

— EESTI POPULAARSEIM LASTEAJAKIRI

T. E. K.-Ü.

GRAAFIKATÖÖSTUS

ON TÄIELISIM TÖÖSTUS SEL ALAL EESTIS

TRÜKIKODA

KÖITEKODA

TSINKOGRAAFIA

LITOGRAAFIA

OFFSET-TRÜKK

HINNAD KÕIGILE
VASTUVÕETAVAD

TELLIMISTE
TÄITMINE KIIRE

SUURIMAD NING TÄIELISIMAD
RAAMATU- JA KIRJUTUSMATERJALIDE
KAUPLUSED

KIRJANDUSE JA PABERILAOD EESTIS

TALLINNA EESTI KIRJASTUSÜHISUS

TALLINN-EESTI, PIKK T. 2.

OMA TELEF. KESKJAAM 428-83